

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jiří Turo

Princip legitimního očekávání v judikatuře Ústavního soudu

Diplomová práce

Olomouc 2013

Prohláuji, že jsem diplomovou práci na téma: *šPrincip legitimního o ekávání v judikatu e Ústavního soudu* vypracoval samostatn , a že jsem citoval všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 6. kv tna 2013

Podpis:

Ji í Turo

Rád bych poděkoval Doc. JUDr. Michalu Bartoňovi, Ph.D. za cenné rady a informace, které mi pomohly při zpracování této práce. Dále bych chtěl poděkovat za podporu své rodině a Mgr. Michalu Sikorovi a Mgr. Janu Těpoňovi Ph.D.

Obsah

Obsahí4
1. Úvodí7
1.1. Metodika a cíle práce..	7
1.2. Legitimní o ekáváníí	..8
1.3 Význam judikatury a postavení Ústavního souduí	...11
2. Judikaturaí13
2.1 Náklady ízení a otázky s nimi spojenéí13
2.1.1 Úvodí	...13
2.1.2 K hmotn právní povaze nároku ustanoveného obhájce vyplývajícího z § 151 odst. 2 trestního ádu.....	13
2.1.3 K hmotn právní povaze nároku na odm nu advokáta ustanoveného opatrovníkem.....	14
2.1.4 K aplikaci § 150 ob anského soudního ádu na snížení odm ny ustanoveného advokáta vypo tené podle advokátního tarifu tarifu.....	15
2.1.5 K náhrad náklad ízení oprávn ným a zákazu retroaktivity v exeku ním ízení.....	18
2.1.6 Náležitosti návrhu na odm nu a náhradu výdaj ustanoveného obhájce.....	19
2.1.7 Ke krácení odm ny ustanoveného zástupce a aplikaci modera ního práva soudu p í rozhodování o nákladech civilního ízení.....	20
2.2 Respektování závazných soudních rozhodnutí.....	22
2.2.1 Úvod.....	22
2.2.2 Respektování závazných soudních rozhodnutí a jeho vliv na vznik legitimního o ekáváníí.....	22
2.2.3 Náhrada v cných náklad bance v p ípad poskytnutí sou innosti soudnímu exekutorovi.....	25
2.3. Restituce.....	26
2.3.1 Úvod.....	26
2.3.2 Restituce církevního majetku.....	26
2.3.2.1 Dlouhodobá ne innost Parlamentu R ve vztahu k otázce církevních restitucí.....	26

2.3.2.2 Vliv blokačního § 29 zákona o p d na právní postavení obcí.....	27
2.3.2.3 K možnosti výjimečného prolomení blokace církevního majetku a ochrany vlastnictví.....	29
2.3.2.4 K problematice restitucí církevního majetku a možnosti podání určovací žaloby.....	32
2.3.3 Další restituční případy.....	33
2.3.3.1 K posuzování státního občanství v řízení o vydání v cizí dle restitučních předpisů	33
2.3.3.2 K principu iura novit curia a ochrany tzv. legitimního oekvání nabytí majetku.....	35
2.4. Stávatelem Poslanecká sněmovna České republiky.....	37
2.4.1 Úvod.....	37
2.4.2.1 K legitimnímu oekvání ochrany hmotného zabezpečení soudců	37
2.4.2.2 Snížení platu státních zástupců	38
2.4.2.3 Hodnocení nálezů v širším společenském kontextu.....	40
2.4.3 Stavební spojení - retroaktivní snížení a zdanění státní podpory, problematika legislativní nouze.....	43
2.5. Další rozhodnutí.....	49
2.5.1 Stručná shrnutí několika rozhodnutí.....	49
2.5.1.1 K legitimnímu oekvání členů družstva na převod bytové jednotky.....	49
2.5.1.2 K legitimnímu oekvání v oblasti sociálních práv.....	49
2.5.1.3 K vyřazování základních práv.....	49
2.5.1.4 Neplatné právní úkony a dobré mravy.....	50
2.5.2 Ostatní nálezy.....	50
2.5.2.1 Legitimní oekvání písmenného právního předpisu a derogační úinky rozhodnutí Ústavního soudu.....	50
2.5.2.2 Předkupní právo na spoluvlastnický podíl.....	52
2.5.2.3 K principu dobré víry jednotlivce ve správnost akce veřejné moci v horizontálním právním vztahu.....	54
2.5.2.4 K legitimnímu oekvání akcionářů	55

2.5.2.5 Ústavní požadavky vztahující se k publikaci mezinárodních smluv.....	55
2.5.2.6 Kritéria legitimního oekávání v ízení o p iznání náhrady za nemajetkovou újmu.....	58
2.5.2.7 K ochran práv men-ínových akcioná p i nuceném výkupu akcií a neplatnosti usnesení valné hromady.....	59
3.Záv r.....	64
3.1 Hodnocení judikatorní innosti Ústavního soudu.....	64
3.2 Sm ování dal-ího výzkumu.....	65
Bibliografie.....	66
Abstrakt/Summary.....	71
Klí ová slova/Key words.....	72
P ílohy.....	73

1. Úvod

1.1 Metodika a cíle práce

Účelem této práce je popsat, jakým způsobem Ústavní soud ve své rozhodovací praxi aplikuje princip ochrany legitimního očekávání a to v první řadě prostřednictvím analýzy primárních pramenů, tedy samotných rozhodnutí soudu. Dalším cílem je provedení obecného hodnocení zjištěných poznatků, tedy nejen toho, zda je Ústavní soud ve svých názorech konzistentní, ale také toho, jaké vývojové tendence lze v jeho judikatuře vyzorovat a v neposlední řadě rovněž hodnocení přínosů a rizik, je-li princip ochrany legitimního očekávání představen.

Z hlediska metodiky se klíčovou ukázala být otázka výběru zkoumaných rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že princip legitimního očekávání je v českém právním prostředí fenoménem relativně novým a českou jurisprudencí více méně opomíjeným, nebylo možno se v této věci opírat ani o selekci vdeckou obcí všeobecně uznávanou, ani o relevantní výběr provedený některým z význačných právních teoretiků. Z důvodu zachování co nejvyšší míry objektivity jsem se tudíž rozhodl studovat nálezy a stanoviska pléna obsažená v databázi nálezů a usnesení Ústavního soudu¹, jejichž předmětem řízení se týkal princip ochrany legitimního očekávání a legitimního očekávání zmnovění majetku. Do svého výzkumu jsem nezahrnul usnesení, nebo se nejedná o formu meritorních rozhodnutí Ústavního soudu. Kvůli omezenému rozsahu práce jsem rovněž musel pominout většinu rozhodnutí vydaných v roce 2012. Jedná se zejména o nezvykle obsáhlé plenární nálezy.

Seznam citovaných rozhodnutí samozřejmě nelze považovat za univerzálně platný. Je to dáno jednak tím, že jistě existují skupiny rozhodnutí, jejichž předmětem řízení je legitimnímu očekávání velmi blízký (jde zejména o princip právní jistoty a princip důvěry v právo), jednak tím, že do tohoto elaborátu nebylo možno zahrnout všechny judikáty, je-li připadaly v úvahu. Musel jsem tedy provést volbu novou, zcela subjektivní, vedenou snahou seznámit čtenáře pouze s těmi případy, které lze pokládat za zásadní, nebo přinejmenším mimořádně zajímavé. Navzdory výše zmíněným úskalím se domnívám, že se mi podařilo sestavit skutečně reprezentativní výběr rozhodnutí a že 19 let judikatorní předsavuje dostatečně dlouhý časový úsek pro vyvození kvalifikovaných hodnocení a závěrů.

Práce má klasickou slohovou formu, tedy úvod, stať, představenou rozbořem jednotlivých rozhodnutí, a závěr. Mou snahou bylo, aby těmito pracemi skutečně představovala prostřední část. Úvod i závěr jsou proto pojaty maximálně stručně.

¹NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu [online]. Dostupné na <<http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>>.

Úvod je rozdělen do 3 částí, přičemž kromě metodiky a cíl práce obsahuje i vymezení pojmu legitimního odkávání a úvahu nad rolí Ústavního soudu v českém právním prostředí a rolí judikatury v něm.

Struktura je pak rozdělena do čtyř kapitol, které obsahují nálezy tematicky blízké, seřazené podle data vyhlášení. Kapitola pátá obsahuje nálezy, je-li nebylo možno zařadit do kapitol předchozích. Každá z kapitol se dělí na podkapitoly, které představují jednotlivá rozhodnutí. Tam kde to bylo možné a vhodné obsahuje kapitola i stručný úvod. Smyslem tohoto členění je zachytit změny rozhodovací praxe v čase a pokusit se odhadnout její další vývoj.

Závěr obsahuje sumarizaci získaných poznatků, odpovědi na předestavené otázky, návrhy řešení problémů a možné směrování dalšího výzkumu.

Vzhledem k relativně restriktivně vymezenému tématu práce a jeho ryze lokálnímu významu, neobsahují použité zdroje zahraniční literaturu. U českých pramenů je ovšem situace obdobná. Odborné články zabývající se ochranou legitimního odkávání lze spojit na prstech jedné ruky, monografie pak vůbec chybí. Česká jurisdikce tak zachraňuje články zabývající se konkrétními kauzami, nebo judikaturou obecně. Pokud jde o komentáře, rád bych vyzdvihl dílo Evropská úmluva o lidských právech, především kapitolu XXV. Domnívám se, že má práce bude podnětná zejména proto, že jde o první zpracování předestaveného tématu takového rozsahu, komplexnosti a hloubky.

1.2 Legitimní odkávání

Zásada legitimního odkávání je produktem anglosaského právního prostředí. V Česku poprvé se objevila v případě Schmidt v. Secretary of State for Home Affairs na konci 60. let.² Na kontinent ji importoval Evropský soud pro lidská práva, který ji vyutil k precizaci pojmu majetek, obsaženého v článku 1 odst. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.³ Ústavní soud ji pak poprvé aplikoval v roce 2003 v usnesení II. ÚS 341/99.⁴ Jaký je ale materiální obsah tohoto sousloví a k ochraně jakých práv a v jakých případech se jej lze dovolávat?

Česká právní věda spojuje princip ochrany legitimního odkávání zejména se správním právem. Zásada vyjadřuje požadavek nepřímého odvození jakéhokoli odchýlení od rozhodovací praxe správního, nebo soudního orgánu.⁵ Cílem je tedy zabránit vzniku

² HRABÁK, Jan. Legitimní odkávání a zákaz nepřímých rozhodnutí. *Právní rádce*, 2009, ro. 17, č. 4, s. 49-56.

³ LANGÁČEK, Tomáš. Ochrana legitimního odkávání v judikatuře Ústavního soudu. In NECKÁ, Jan. a kol. (ed.) *Dny práva*. Brno: Masarykova Univerzita, 2008. s. 1852-1860

⁴ Tamtéž

⁵ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. 1368.

argumenta n nepodlofených diferencí v obdobných p ípadech.⁶ Toto vymezení sice nelze ozna it za chybné, nicmén jist lze hovo it o jeho neúplnosti. Legitimní o ekávání je totiž institut mnohem vrstevnat j-í a není možné jej omezovat na analogii se zásadou stare decisis. Toho si je v dom i Ústavní soud, který se v roce 2010 pokusil o vlastní definici legitimního o ekávání ve dvou signifikantních p ípadech:

1. *šLegitimní o ekávání st řovatele je nutno chápat jako o ekávání ur ítého postupu orgán ve ejné moci, které bude odpovídat jednozna nému obsahu právního ádu*⁷

2. *šlegitimní o ekávání nep sobí bezprost edn mezi subjekty ob anskoprávních vztah , nýbrfljde o ústavním po ádkem jednotlivc m garantované základní právo, které v daném p ípad p sobí ve vztahu jednotlivce v í obecným soud m, tj. státní moci*⁸

Pomineme-li jistou, relativn pochopitelnou, terminologickou úchytku a pojem st řovatele nahradíme ú státníkem ízení a odhlédneme-li od faktu, že právnímu ádu lze p íadit mnohé p ívlastky, ov-em jednozna nost mezi n zcela ur ít nepat í, lze kvitovat, že první senát Ústavního soudu neomezil p sobnost legitimního o ekávání na rozhodnutí orgán ve ejné moci, ale uznal jeho dopad na celý právní ád a také to, že jeho aplikaci p ípustil pouze pro vztahy vrchnostenské.

Synteticky lze dovodit, že Ústavní soud považuje legitimní o ekávání za základní právo ú státníka ízení na legalitu ízení. Soud dále z ejm rozli-uje speciální podmnoffinu legitimního o ekávání a to legitimní o ekávání zmnoffení majetku. Jde o evidentní reminiscenci na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, ov-em v praxi se toto d lení nijak neprojevuje a Ústavní soud aplikuje zásadu ochrany legitimního o ekávání naprosto homogenn . By je nabíledni, že pro st řovatele je sm rodatná práv definice Ústavního soudu, právní v da nám na-t stí nabízí mnohem plasti t j-í a p esn j-í pohled na popisovaný princip.

Jak Tomá–Langá–ek, tak i Jan Hrabák se v jifl zmín ných lánkách pokusili vymezit, v jakých p ípadech Ústavní soud s legitimním o ekáváním pracuje.⁹ Pro ilustraci jsem kauzy rozd lil do t chto oblastí:

- ochrana majetkových práv
- délka ízení
- rovnost
- zm na právní úpravy, nebo výkladu p edpisu

⁶ ZATLOUKAL, Tomá–. *Da ová kontrola v ír-ích souvislostech*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2011. s. 30

⁷ nález Ústavního soudu ze dne 14. íjna 2010, sp. zn. I. ÚS 2025/10, bod 18

⁸ nález Ústavního soudu ze dne 30. listopadu 2010, sp. zn. I.ÚS 2278/10, bod 18

⁹ Obdobn také BARTO , Michal. Legitimní o ekávání v ústavn právních vztazích. In MALACKA, Michal. (ed) *Monseho olomoucké právnícké dny 2007*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnícká fakulta, 2008, s. 251-258

- procesní postup orgánu ve veřejné moci
- oblast normotvorby

Je na místě zdůraznit, že jednotlivé kategorie nejsou přesně ohraničeny a mohou se vzájemně překrývat, nicméně myslím, že z výše je dobře patrné, jak široce je princip legitimního odkávání použitelný.

Rovněž je potřeba se zabývat zásadní otázkou, a sice z jakých právních skutečností je možné legitimní odkávání odvozovat. Zde se lze opírat o řešení pana Langáka.¹⁰ Jde o:

- individuální právní akt
- obecně závazný právní předpis
- judikaturu vrcholných orgánů soudní soustavy
- *usus longaevis*, tedy dlouhodobé jednání orgánu ve veřejné moci bez ohledu na jeho zákonnost¹¹
- ostatní případy, kdy tvrzené legitimní odkávání slouží k obhajobě rozhodnutí nerespektujícího právní řád.

Kupříkladu se může jednat o ochranu vlastníka zemědělské stavby jako v případě Öneri, lid, z proti Turecku¹², nebo právo na dávky sociálního zabezpečení jako v kauze Moskal proti Polsku¹³. Objasnil jsem, v jakých případech lze legitimním odkáváním argumentovat a z čeho může vyplývat. Nyní se jej pokusím definovat.

Tvrzení Ústavního soudu, že legitimní odkávání je právem, nekulturní základním právem, je *prima facie* liché. Legitimní odkávání má pojmově blízko k takovým právním institutům, jako je princip důvěry v právo a ochrana dobré víry. Do popředí zde zřejmě vystupuje subjektivní složka, důvěrný stav oprávněného. Jeho vnitřní přesvědčení, že jedná v souladu s právem, které je založeno na výše uvedených objektivně existujících právních skutečnostech. V tomto smyslu se legitimní odkávání podobá dobré víře.¹⁴ Od ní se ovšem liší v tom, že se nelze uplatňovat ve vztazích horizontálních, ale pouze vertikálních.

Ze stejného důvodu nelze legitimní odkávání ztotožňovat s principem důvěry v právo. Navíc by bylo legitimní odkávání sloužit jako instrument k posílení jistoty adresátů právních norem a nástroj bránící zvláště orgánům ve veřejné moci, zákonnost evidentně není *condicio sine qua non* jeho vzniku. Rozdíl lze spatřovat rovněž v tom, že zdrojem legitimního odkávání nemusí být pouze právní řád, ale také pouhé faktické jednání právním řádem neaprobované, a dokonce vůbec neupravené.

¹⁰ LANGÁK: *Ochrana legitimního odkávání*, s. 1858-1859

¹¹ Viz 2.3.3. 1 K posuzování státního občanství v řízení o vydání vci dle restitučních předpisů

¹² Předmětem tohoto řízení nebyla ochrana vlastnictví, ale akceptace pokojného stavu. BOBEK, Michal. In KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1260

¹³ Tamtéž s. 1262

¹⁴ K pojmu dobrá víra například TELEK, Ivo. Poctivost a důvěra, dobrá víra, dobré mravy, veřejná morálka a veřejný pořádek. *Právní rozhledy*, 2011, ročník 19, číslo 1, s. 1-6.

řádný z uvedených principů pak nemá škrabání potenciálů, tedy nelze jeho prostřednictvím konstituovat právo v subordinovaném vztahu. (Výjimku v soukromoprávních vztazích představuje vydržení vlastnického práva, jehož elementární podmínkou je právní existence dobré víry.)¹⁵

Ochrana legitimního očekávání tak znamená ochranu důvěry v jakékoli jednání ve veřejné moci bez ohledu na to, jestli je v souladu s právem, zda jde o akt závazný inter partes, nebo erga omnes, a zda má oporu v psaném právu, nebo jde o pouhý usus.

Je pochopitelné, že legitimní očekávání bude mít v různých případech různou kvalitu. Klíčová se tak jeví otázka, jak Ústavní soud s tak vysokou mírou diskrece nalozí a kterým nárokem intenzitu legitimního očekávání pozná a zda bude subjektivní hledisko posuzovat individuálně, nebo vyjde z fikce člověka obvyklého, běžného rozumu.

1.3 Význam judikatury a postavení Ústavního soudu

Bytelská doktrína nepovažuje judikaturu za pramen práva¹⁶, není pochyb o tom, že jde o významný, v praxi neopominutelný fenomén, jehož vliv stále roste.¹⁷ O důležitosti judikatury vypovídá i dělení práva na subjektivní a objektivní, nebo hovoříme-li o právu na soudní ochranu, máme na mysli vždy konkrétní oprávnění určitého subjektu. Právo rozhodnutí soudu, respektive orgánu ve veřejné moci, totiž autoritativně určuje reálnou míru práv a povinností adresátů právních norem. Evropský soud pro lidská práva a Ústavní soud dokonce označují judikaturu jako zákon v materiálním smyslu.¹⁸

Úlohou soudu je, mimo jiné, zabránit odepření spravedlnosti. Soudce je nejen oprávněn, ale i povinen rozhodnout ve věcech, jež spadají do jeho kompetence, a i emfí této povinnosti se nemůže zprostit poukázáním na to, že právní řád právo projednávaný v případě neupravuje.¹⁹ Soudní rozhodnutí se tak stává prostředkem k vyplnění mezer v právu a výkladu sporných ustanovení právního řádu. Přitom platí, že čím abstraktnější je aplikovaný předpis, tím zásadnější je role toho, kdo jej vykládá.

Bytelské soudnictví má subordinovanou povahu a vrchol hierarchie obecných soudů tvoří Nejvyšší soud. Ipso facto právo jeho rozhodnutí, zejména sjednocující stanoviska, požívají nejvyšší

¹⁵ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Obanské právo hmotné I*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2005, s. 354

¹⁶ Výjimkou jsou v tomto smyslu derogativní nálezy Ústavního soudu KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Obanské právo hmotné I*, s. 118-119

¹⁷ Například Aleš Gerloch hovoří o obavách z přílišného soudního aktivismu a nahrazení zákonného pozitivismu pozitivismem soudním GERLOCH, Aleš. *Soudy mají právo vykládat, ne tvořit* [online]. právníradce.ihned.cz, 26.1.2012 [cit. 27. dubna 2013]. Dostupné na <<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-54519560-soudy-maji-pravo-vykladat-ne-tvorit>>.

¹⁸ HANUŠ, Libor. *K mří a závaznosti soudní judikatury*. *Právní rozhledy*, 2007, ro. 15, č. 16, s. 575-582

¹⁹ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 19

autority a je vysoce fládoucí, aby byla níflími soudy respektována. Pokud tomu tak není, je významn naru-ena právní jistota ob an a tím i demokratický charakter vlády a fungování státu.²⁰ Totéfl samoz ejm platí i pro nálezy Ústavního soudu.

Ten má ov-em v porovnání s Nejvy-ím soudem pon kud odli-nou pozici a to ve dvou sm rech:

Zaprvé jeho rozhodnutí nemohou být vnitrostátními soudy modifikována, zatímco judikáty Nejvy-ího soudu podléhají p ezkumu jejich souladnosti s ústavním po ádkem. By je tedy p edm t ízení p ed Ústavním soudem od ízení p ed obecnými soudy diametráln odli-ný, p sobí Ústavní soud v d sledku nejen jako stráfce ústavnosti, ale zejména jako etník soudní soustavy. Jeho výsadní postavení se p itom primárn neopírá o vyt íbenou argumentaci jeho názor , ale práv o pozici v systému eského soudnictví

Zadruhé je pot eba zd raznit, jedine nou míru diskrece, jífl je Ústavní soud nadán, která vyplývá z toho, fle Ústavní soud je p i svém rozhodování vázán jen ústavním po ádkem a zákonem o Ústavním soudu.²¹ Ústava nevyhnuteln je a musí být p edpisem co nejobecn j-ím, upravujícím ty nejesenciáln j-í vztahy mezi orgány ve ejné moci a ob anem a státem. Významným ú elem její kodifikace je p iznat nejvy-í právní sílu, v na-em p ípad demokratickým, právním zásadám a ur it tak ráz celého právního ádu.

Ústava tedy p ímo vyfladuje konkretizaci svého obsahu pomocí zákona.²² Zatímco soudce obecných soud se tak pohybuje v rámci zákonem relativn pesn vymezených mantinel , úkolem soudce Ústavního soudu je zejména nalézat e-ení kolizí právních princip .

Míra volnosti a status absolutního arbitra, jakéhosi soudce soudc , klade ty nejvy-í nároky na leny tohoto tribunálu, jejich erudici a zku-enosti. Obdobné samoz ejm platí i pro jejich rozhodnutí. Má-li být Ústavní soud a soudy obecn váfleny, ct ny a respektovány, je pot eba aby jejich rozhodnutí nebyla nejen odbornou, ale i laickou ve ejností p íjímána ne z pozice síly, ale pro svou nepopiratelnou kvalitu, konzistentnost, precizní argumentaci a srozumitelnost.²³

Podívejme se nyní, zda tomu tak skute n je, jak Ústavní soud zachází s principem ochrany legitimního o ekávání a jestli je práv judikatura Ústavního soudu elementem posilujícím d v ru v právo, nebo tomu tak není.

²⁰ CHALUPA, Lubo-. Právní význam judikatury. *Bulletin advokacie*, 2011, ro . 18, . 6, s. 25

²¹ Viz l. 88 zákona . 1/1993 Sb., Ústava eské republiky ve zn ní pozd j-ích p edpis

²² Stejný názor vyslovil nap íklad KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 1. vydání. Dobrá voda: Ale- en k, 2002. s. 39

²³ Na tomto míst bych rád vyzdvihl excelentní lánek Michala Bobka, který by m l být povinnou etbou nejen soudc , ale v-ech kte í vykonávají právnícká povolání BOBEK, Michal. O od vod ování soudních rozhodnutí. *Právní rozhledy*. 2010, ro . 18, . 6, s. 204-211

2. Judikatura

2.1 Náklady řízení a otázky s nimi spojené

2.1.1 Úvod

Při studiu pramenů válečných se k nákladům řízení mi překvapilo, o jak frekventovanou problematiku se jedná. Vypovídá o tom nejen množství rozhodnutí, jež obsahuje tato práce, ale i databáze nálezů a usnesení Ústavního soudu, která k 27.4.2013 obsahuje asi 44 000 rozhodnutí, z čí je emf plných 3600 z nich, tedy více než 8%, se zabývá právy touto agendou. Kromě ní je analyzovaných nálezů bych rád upozornil na rozhodnutí II.ÚS 3230/10²⁴, v němž Ústavní soud vyjádřil názor, že rozhodnutí o nákladech řízení musí být z hlediska argumentace stejně kvalitní jako rozhodnutí v meritu věci.

2.1.2 K hmotné právní povaze nároku ustanoveného obhájce vyplývajícího z § 151 odst. 2 trestního řádu²⁵

V tomto řízení se jedná o právo na odměnu při změně právního předpisu. Ústavní soud zde tvrdí prakticky totéž co v nálezu sp. zn. I. ÚS 474/06.²⁶ Meritum věci tkví v otázce, zda lze na hmotné právní nárok vyplývající z ustanovení § 151 odst. 2 trestního řádu uplatnit zásadu, že v řízení se postupuje vždy podle ústínné právní úpravy.²⁷

Povinnost obhajovat zanikla stálovateli v roce 2000. K 1.1. 2002 nabyla ústínnosti novela trestního řádu, která nově zavedla pro ustanoveného obhájce povinnost uplatnit nárok na odměnu za zastupování v jednoleté prekluzivní lhůtě počínající od chvíle, kdy se advokát o skončení povinnosti obhajovat dozvěděl. Stálovatel svůj nárok uplatnil až v roce 2004.

Ústavní soud stálovateli vyhověl s tím, že zejména v civilní literatuře je konzistentně zastáván názor, že prekluze práva představuje tak výrazný zásah do práv a povinností, že musí být v zákoně výslovně stanovena a analogickým výkladem k ní nelze dojít. Tento názor je kvůli závažnosti prekluze relevantní bez ohledu na to, zda se dotýká civilních, nebo veřejnoprávních vztahů. Vzhledem k tomu, že prekluze je institutem hmotně právním a předemtná novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. intertemporální ustanovení neobsahuje, je třeba přisvědčit argumentům stálovatele a na daný vztah aplikovat normu ústínnou k roku 2000 bez ohledu na to, že jinak se v řízení postupuje podle momentální ústínné úpravy.

²⁴ náleží Ústavního soudu ze dne 25. ledna 2011, sp. zn. II.ÚS 3230/10

²⁵ náleží Ústavního soudu ze dne 10. května 2006 sp.zn. I.ÚS 505/05

²⁶ Viz 2.1.3 K hmotné právní povaze nároku na odměnu advokáta ustanoveného opatrovníkem

²⁷ Skutkově totožné rozhodnutí Ústavního soudu shrnul ve svém článku VARVA OVSKÝ, Pavel. K rozsahu ochrany majetkových práv podle Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a k zákazu retroaktivity právních norem. *Právní fórum*, 2005, ročník 2, číslo 3, s. příloha 25-27

Osobně v těchto případech vidím jistý rozdíl, který je třeba vzít v potaz. Především se zde nejedná o změnu podmínek pro vznik nároku na odměnu za zastupování, ale podmínek trvání jeho existence, je-li omezena na jeden rok.

Navíc v případě popsaném ve výše zmíněném nálezu, došlo ke změně právní úpravy, na jejíž základ se stávající stávající domáhala svých majetkových nároků a přitom řízení o něm. Zde naopak stávající stávající, zanikla povinnost obhajovat obžalovaného a tedy vznikl právní nárok na zmnožení jeho majetku jež před tím, než novela trestního řádu zavádějící pro uplatnění daného nároku prekluzivní lhůtu nabyla účinnosti.

Z hlediska logiky samozřejmě nelze nálezu nic vytknout, ale kladu si otázku, jak by senát postupoval v případě, kdy by zákon v § 151 trestního řádu nestanovil lhůtu prekluzivní, ale promlčecí. Podle mého názoru by v takové situaci jistě nebylo možné argumentovat hmotnou právní povahou lhůty, nárok obhájce by byl promlčen a stávající stávající by tak v řízení o ústavní stížnosti neuspěl. Je tudíž otázkou, zda je vhodné, aby uplynutí zákonné prekluzivní lhůty mělo pro účastníka řízení příznivější následky, než v případě lhůty promlčecí. V obdobném duchu vyznívá i doprovodná zpráva přijatá k této novele. Vyplývá z ní, že úprava doplnění odstavce 2 § 151 trestního řádu, bylo zabránit liknavosti advokátů při uplatnění nároku na odměnu v ústavním řízení.²⁸ V tomto případě si tudíž jsem schopen představit i naprosto legitimní výrok v neprospěch stávající stávající.

Domnívám se, že výsledek tohoto řízení je důsledkem drobného omylu při snaze domyslet veškeré konsekvence předložené novely, který je ovšem, vzhledem k její rozsáhlosti, pochopitelný a omluvitelný.

2.1.3 K hmotné právní povaze nároku na odměnu advokáta ustanoveného opatrovníkem²⁹

Tento nálezn mne zaujal nejen v obsahu, ale také tím, že advokátku, jež se v řízení před Ústavním soudem snažila domoci přiznání odměny za zastupování osob neznámého pobytu, lze charakterizovat jako notorickou stávající stávající, nebo usilovala o zrušení téměř 190 obsahově totálně rozhodnutí.

Pozoruhodný je rovněž tím, že není v databázi nálezů a usnesení zahrnut pod nálezy zabývající se legitimním očekáváním, a když nálezn jen na něj odkazuje, mezi tato rozhodnutí zařazen je.³⁰

²⁸ Viz str. 128 doprovodné zprávy *Sněmovní tisk 785/0 VI. novela trestního řádu* [online]. Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, [cit. 18. dubna 2013]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=785&CT1=0>>.

²⁹ nálezn Ústavního soudu ze dne 27. září 2006, sp. zn. I.ÚS 474/06

³⁰ Jedná se o nálezn Ústavního soudu ze dne 7. března 2007, sp. zn. I.ÚS 459/06

V době, kdy byla stávající opatrovníkem ustanovena, byl její nárok na odměnu za zastupování nepochybně dán, podle § 140 občanského soudního řádu. Soud o tomto nároku však rozhodoval v době účinnosti novely občanského soudního řádu a zákona o advokacii provedené zákonem č. 205/2005 Sb., podle které funkci opatrovníka podle občanského soudního řádu nelze, ač na výjimky, subsumovat pod výkon advokacie a obecné soudy tudíž odmítly stávajícímu opatrovníci odměnu přiznat. Ústavní soud ovšem zcela správně poskytl ochranu legitimnímu očekávání zvýšení majetku stávající opatrovníci.

Ve svém nálezu tvrdí, že pokud je procesní norma titulem pro hmotný právní nárok, je třeba s ní zacházet jako s normou práva hmotného. To v praxi znamená, že i přesto že by změna dojde k novelizaci procesního předpisu, která má za následek změnu, nebo zrušení ustanovení, o němž se žalovaný nárok opírá, je třeba použít znění původní.

Opakem, doktrinárně správný, postup by totiž měl být retroaktivní úprava.

2.1.4 K aplikaci § 150 občanského soudního řádu na snížení odměny ustanoveného advokáta vypočtené podle advokátního tarifu³¹

V tomto případě přiznal obecný soud stávajícímu opatrovníci, je-li byla ustanovenou zástupkyní žalobce domáhajícího se zaplacení 18 200 000 Kč odměnu za zastupování ve výši 4 552 Kč a to podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb. K odchýlení se od povinnosti použít pro výpočet odměny advokáta advokátní tarif soud vyložil analogicky svého práva zakotveného v § 150 občanského soudního řádu, což odvodil tím, že je proti dobrým mravům, aby rozdíl mezi odměnou ustanoveného a zvoleného advokáta byl jen z titulu právního důvodu vzniku vztahu mezi advokátem a klientem téměř desetinašobný. Upozornil rovněž na absurdní důsledky mechanické aplikace § 149 odst. 2 téhož předpisu, při níž by neúspěšný účastník musel platit náhradu nákladů řízení ve zcela odlišné výši.

Ústavní soud střízlivost proti tomuto rozhodnutí označil za nedůvodnou a zamítl ji.

S odvoláním na svůj nálezný sp.zn. IV. ÚS 323/05, uvedl, že podmínkou porušení práv ve věci nákladů řízení, je-li by dosahovalo ústavní právní úroveň, je *šabsolutní libovle s soudu přiznané jejich výše*

O libovle ovšem podle Ústavního soudu nelze mluvit, neboť rozhodnutí obecných soudů byla precizně odvozena. Zdůraznil také, že účelí moderačního práva stran nákladů řízení je plně v působnosti obecných soudů.

³¹ nálezný Ústavního soudu ze dne 9. prosince 2007, sp. zn. I.ÚS 1126/07

Vposled pak poznamenal, že výrok o nákladech řízení musí být celkově souladný s principem řízení a úvaha vedoucí k uložení povinnosti nahradit náklady řízení musí být, byť stručně, dostatečně odůvodněna a uzavřel, že rozhodnutí napadená stávající stávkou nenesou znaky porušení ústavních práv.

Dle mého názoru je právě tento případ jedním z mála, kdy měl Ústavní soud stávající stávkou vyhovět.

Nechci se vracet k nálezu vedenému pod sp.zn. IV.ÚS 763/05.³² Ústavní soud si je v domnění svého rozhodnutí v dané věci vědom jen tolik, že právě tento nálezn je podle mého názoru právním titulem zakládajícím legitimní obhajobu stávající stávkou a rád ji se vyjádřím k argumentaci, již použily soudy zabývající se danou záležitostí.

Okresní soud si dovolil vyútlit analogii pro zdůvodnění vyútlití svého moderačního práva. Oplatím mu tudíž stejnou mincí a použiji analogii s trestním právem. Lze říci, že stávající stávkou je rozhodnutím soudu trestána, nebo díky tomu nedojde k takovému zvládnutí jejího majetku, je-li jí podle advokátního tarifu i výše zmíněného nálezu Ústavního soudu a tudíž v souladu s jejím legitimním obhajobou náleží. Obdobně jako v trestním právu je i zde z mého pohledu útlití analogie čin malum partem nepřípustné.

Okresní soud dále argumentuje tím, že není přípustné, aby rozdíl v odměně advokáta dosahoval *öatakövö* výše.

Zastávám názor, že útlití termínu *öatakövö* je značně vágní a v rozporu s principem předvídatelnosti rozhodování ve veřejné moci a tím i dle v právu. Jaký rozdíl mezi odměnou stanovenou podle těchto vyhlášk je vlastně přípustný? A lze vůbec stávající stávkou útlit odpovídající za to, že se tyto odměny v takové míře liší, to jest de facto za újmu zákonodárce?

Rovněž ovšem mohu přistoupit na argument okresního soudu: Ano, není přípustné, aby rozdíl v odměně advokáta za tutéž újmu dosahoval takové výše jen proto, že jeho zmocnění nevzniklo na základě dohody s klientem, nýbrž rozhodnutím soudu a proto by měl být advokát v každém případě odměněn v souladu s advokátním tarifem, jenž je k výpočtu odměny v tomto případě i podle Ústavního soudu, určen.

Argumentaci § 149 odst. 2 občanského soudního řádu pak považuji za nehoráznost. Toto ustanovení zní:

(2) Zastupoval-li ustanovený advokát útlitníka, jemuž byla přisouzena náhrada nákladů řízení, je ten, jemuž byla uložena náhrada těchto nákladů, povinen zaplatit státu náhradu hotových výdajů advokáta a odměny za zastupování.ö³³

³² nálezn Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2006, sp. zn. IV.ÚS 763/05 Zde Ústavní soud upozornil na rozdíl mezi institutem odměny za zastupování a institutem náhrady nákladů řízení a tedy i tím, kdy je třeba použít vyhlášku . 177/1996Sb. a kdy vyhlášku . 484/2000 Sb.

³³ zákon . 99/1963Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona . 233/2006 Sb. útlitím ke dni 3. srpna 2006

Jeho smyslem evidentně je, aby neúspěšný účastník civilního řízení nehradil náklady tohoto řízení protistraně, ale státu, pokud náklady řízení protistrany nesl stát. Jinými slovy jde o to, aby se státu výdaje na poskytnutí právní pomoci vrátily.

Toto ustanovení nelze použít jako argument pro ochranu strany neúspěšné v řízení, stejně tak jako nelze advokáta sankcionovat za sloužbu státu.

Ke zřetelnosti zamítnutí ústavní stížnosti pak namítám:

Ústavní soud je naprosto nekonzistentní se svou konstantní judikaturou, v níž mnohokrát prohlásil:

„... že netoleruje orgán moci ve své moci a především obecným soudem formalistický postup za použití v podstatě sofistikovaného odvolání z její nespravedlnosti.“³⁴

Postup obecných soudů je podle mne exemplárním příkladem takového jednání a Ústavní soud by jej neměl tolerovat v tomto, stejně jako v jiných případech.

S odvoláním na dříve zveřejněnou zprávu k vyhlášce č. 484/2000 Sb. pak Ústavní soud tvrdí, že úkolem zavedení paušálních sazeb odměn za zastupování advokátem bylo zrychlení soudního řízení. I když totiž docházelo k problému kvůli nejasnostem při vyřizování odměn za zastupování. Publikace vyhlášky rozhodně neměla vést k diferenciaci odměn mezi advokáty ustanovenými a advokáty zvolenými.

S legitimitou úkolu této vyhlášky naprosto souhlasím. Ústavní soud ovšem svým rozhodnutím legitimovat její použití pro výpočet odměn za zastupování koná proti smyslu této vyhlášky, nota bene v případě, kdy obecné soudy nepolemizují s mechanismem, jehož stěžovatelka pro výpočet své odměny použila, nýbrž s tím podle jaké normy měla postupovat.

Z b. 15 nálezu navíc vyplývá, že odměna zástupce účastníka řízení má být určována tímto způsobem v každém případě. Je nabitelná, že tímto způsobem musí být advokátní tarif, nebo pouze v něm je výpočet pro výši mimosmluvní odměny stanoven!

V b. 16 podhalil senát další pohnutku svého rozhodnutí a tou byla zejména závist. Soudci evidentně nezapomínají ani na ochranu morálního profilu členů advokátního stavu a drflice se úsloví: „Peníze kazí charakter“, rozhodli se zasáhnout proti tomu, aby snad dotyčná advokátka nezbohatla příliš bezprávně, aby to bylo plně v souladu s právem, jen díky tomu, že částka nárokováná jejím klientem byla zjevně absurdní.

K tomu snad jen tolik, že stěžovatelka nenesla vinu na tom, že požadavky jejího klienta snad neodpovídají realitě, stejně tak jako není odpovědná za počet úkonů, které musí při žádném plnění svých povinností během řízení provést.

Ústavní soud uzavírá, že jeho závěr je v souladu s nálezem sp. zn. IV. ÚS 763/05, v němž konstatoval, že ustanovenému advokátu má být vypočtena odměna podle advokátního tarifu.

³⁴ Například nálezy Ústavního soudu ze dne 24. června 2009, sp. zn. I.ÚS 663/06, část IV. bod 1

Nyní projednávaný případ je totiž zcela odlišný v tom, že se ze strany obecných soudů nejedná o pochybení při stanovení předpisu pro výpočet advokátovy odměny, ale o exaktní a přesvědčivě zdůvodněné odmítnutí tento předpis použít, vyvozené ze specifických okolností této kauzy.

Můj názor je ovšem takový, že místo toho aby Ústavní soud poskytl ochranu zjevně legitimnímu očekávání stávající stávající, poskytl zneúčinní § 150 občanského soudního řádu, jehož účelem není nic jiného, než zabránit tomu, aby pro účastníka řízení, jemuž byla soudem uložena povinnost hradit náklady řízení, měla její případně splnění závažné sociální následky.³⁵

2.1.5 K náhradě nákladů řízení oprávněným a zákazu retroaktivity v exekučním řízení³⁶

V řízení před obecnými soudy byla stávající stávající uložena povinnost hradit exekutorovi náklady řízení z důvodu nemajetnosti povinného. Návrh na zastavení řízení exekuce podala stávající stávající v roce 2006, exekuce byla pro nemajetnost povinného zastavena o 2 roky později.

V době podání návrhu exekučního řádu stanovil oprávněnému povinnost hradit exekutorovi náklady exekuce, pouze pokud její zastavení zavinil. Po novele č. 347/2007 Sb. již zaviněné oprávněného není bráno v potaz a tato povinnost je mu uložena pro všechny případy zastavení řízení pro nemajetnost povinného. Obecné soudy tvrdily, že vzhledem k absenci jiných ustanovení je třeba postupovat v procesních věcech podle znění předpisu platného v době řízení.

Ústavní soud ovšem správně upozornil na § 129 exekučního řádu, podle kterého exekuční řízení zahájena před rokem 2008 probíhají podle staré právní úpravy.³⁷

Je zvláště, že ani odvolací soud, ani stávající stávající toto ustanovení nevyužili při své argumentaci.

Městský soud v Praze ovšem použil dle mého názoru vcelku originální myšlenkový postup. Uložil sice oprávněné povinnost hradit náklady exekuce, souhlasně ale povinnému, jakožto tomu, z jehož viny bylo řízení zastaveno, uložil povinnost hradit náklady vzniklé oprávněnému v

³⁵ Při zkoumání, zda tu jsou důvody hodné zvláštěného zetele, soud přihlíží v první řadě k majetkovým, sociálním, osobním a dalším poměrům v době účasti řízení; je třeba přitom vzít na zetele nejen poměry toho, kdo by měl hradit náklady řízení, ale je nutno také uvážit, jak by se takové rozhodnutí dotklo zejména majetkových poměrů oprávněného účastníka. Významné z hlediska aplikace § 150 jsou rovněž okolnosti, které vedly k soudnímu uplatnění nároku, postoj účastníka v průběhu řízení a další. PUTNA, Mojmir. In DRÁPAL, Ljubomir. BURET, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II.1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1005 (§ 150)

³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 26. ledna 2010, sp. zn. II.ÚS 2755/08

³⁷ Pro seznámení se s interpretací Ústavního soudu stran ustanovení § 89 zákona 120/2001 Sb. účinným před rokem 2008 odkazují na náález Ústavního soudu ze dne 21. října 2008, sp. zn. III.ÚS 1226/08

souvislosti s uložení povinnosti hradit hotové výdaje exekutorovi stanovené § 90 zákona 120/2001 Sb.³⁸

2.1.6 Náležitosti návrhu na odměnu a náhradu výdajů ustanoveného obhájce³⁹

Dne 21.5.2008 skončil trestní řízení v n mfl st flovatel vystupoval jako obhájce. 6. 5. 2009 podal st flovatel návrh na p iznání odměny za obhajobu v trestním řízení, v n mfl ale nespecifikoval právní úkony, za jejichž provedení odměnu požadoval. Z tohoto d řadu okresní soud návrh zamítl. Vy řízení svého nároku pak zaslal st flovatel tomuto soudu afl 1.7.2009.

Krajský soud stílnost podanou proti rozhodnutí okresního soudu zamítl jako ned řodnou s tím, že podle jeho názoru musí návrh obhájce na odměnu za zastupování obsahovat ř v souladu s duchem zásad zakotvených vō § 79 odst. 1 ob anského soudního řaduō vy řízení požadované řátky.

Ústavní soud ověm do el k záv řu, že postup obecného soudu nemá oporu v právní úprav ř. Soudy m řly v daném p řpad ř vyuffit vhodných procesních prost edk ř k náprav ř vad podání, jako nap řklad výzvu k dopln řní návrhu. V b. 23 zd řaznil, že rozhodování o hrazení náklad řízení je ovládáno stejnými zásadami jako trestní řízení samo, to jest zásadou oficiality a zejména potom principem vy et ovacím.

Ústavn řprobovatelným postupem řet řícím princip ochrany legitimního o ekávání by v takovéto situaci mohlo být kup řkladu to, že obhájci bude p iznána odměna pouze za úkony, o jejichž provedení není sporu a jeř jsou z řeteln ř seznatelné ze soudního spisu

Zde bych rád poukázal na vnit řní rozpornost nálezů. Vyjdeme-li z téřle premisy jako Ústavní soud, totifl že rozhodování o hrazení náklad řízení podléhá stejn ř jako řízení samo zásad ř vy et ovací, pak nelze obhájce sankcionovat. Rozhodné skute nosti pro ur ření vý e nároku obhájce totifl má povinnost zjistit soud a jeho neschopnost v tomto ohledu proto nem ř být k řířní navrhovatele.

³⁸ V souvislosti s popsanou problematikou doporu řuji v novat pozornost ř řlánk řm:

1. SVOBODA, Karel. Odměna exekutora v judikatu ř Ústavního soudu. *Jurisprudence*, 2010, ro ř. 19, ř. 6, s. 26-29 Autor zejména uvádí kritéria Ústavního soudu relevantní pro posuzování p řim řnosti odměny exekutora a kritizuje jednoinstan nost p řzkumného řízení v této v řci a z toho plynoucí zbyte ně zahlcení Ústavního soudu, jenř de facto funguje jako soud odvolací.

2. SVOBODA, Karel. K soudcovské normotvorb ř p ř rozhodování o nákladech exekuce. *Právní rozhledy*, 2011, ro ř. 19, ř. 14, s. 498-501

Svoboda upozor řuje na výkladové tendence v řeské judikatu ře, které sm řují k omezení práva exekutora na odměnu za úkony provedené v exeku řním řízení nad řámece zákonné úpravy. Jejich ř úelem je zabránit tomu, aby vý e odměny exekutora nebyla, zejména v bagatelních v řcech, zřevn ř nep řim řená a aby exekutor nemohl požadovat svou odměnu v p řípadech, které by se p ř íily dobrým mrav řm. Tato judikatura jist ř bude mít zásadní vliv na legitimní o ekávání ř řastník ř exeku řního řízení.

³⁹ nález Ústavního soudu ze dne 23. b řezna 2010, sp. zn. I.ÚS 3336/09

V souladu se zásadou vyetovací a ochrany legitimního očekávání zmnožení majetku je dle mého názoru pouze takový postup soudu, který povede k přesnému vyřízení vymáhaného nároku a jeho následnému uhrazení.

2.1.7 Ke krácení odmítnutí ustanoveného zástupce a aplikaci moderačního práva soudu při rozhodování o nákladech civilního řízení⁴⁰

V tomto případě došlo k tomu, že žalovaná byla v souladu s § 138 odst. 1 občanského soudního řádu osvobozena od soudních poplatků a byl jí usnesením soudu ustanoven právní zástupce, jenž v řízení před Ústavním soudem vystupuje jako stávající žalovatel. Žalovaná v řízení úspěšně nebyla a odvolací soud snížil jejímu právnímu zástupci odmítnutí za zastupování na polovinu. Odvolal to tím, že vzhledem k předchozímu průběhu řízení a zejména s ohledem na provedené dokazování, je zjevné, že žalovaná svá práva bránila bez naděje na úspěch a tedy svévolně, což lze mít za okolnost hodnou zvláštního zetele podle § 150 občanského soudního řádu.

Ústavní soud zcela správně prohlásil postup obecných soudů za ústavně nonkonformní z důvodu vnitřní rozpornosti. Podmínkou pro osvobození od soudních poplatků je totiž mimo jiné právě to, že účastník řízení svá práva neuplatňuje evidentně bez možnosti úspěchu. Není tudíž možné na jedné straně osvobodit účastníka řízení a na straně druhé snížit z tohoto důvodu odmítnutí právního zástupce.

Jak Ústavní soud, tak i stávající žalovatel rovněž poukázali na to, že právní vada považuje za zjevně bezúspěšné pouze takové bránění práva, které je jasně patrné i bez dokazování, pouze z podání účastníka.

V b. 23 se pak Ústavní soud vyjádřil k tomu, že odmítnutí byla krácena pouze advokátovi žalované a tudíž obecné soudy porušily zásadu rovnosti, nebo oba právníci odvedli srovnatelné množství práce a není proto možné, aby se jejich odmítnutí diametrálně lišily.⁴¹

Já dodávám, že i kdyby ze strany žalované šlo o obranu práva, která by jednoznačně neměla naději na úspěch a byl by tedy naplněn požadavek § 138 odst. 1 občanského soudního řádu, nepovažuji za vhodné, aby byla z tohoto důvodu krácena odmítnutí ustanoveného advokáta.

Jednak jde o tak intenzivní zásah do majetkové sféry obhájce, že by bylo dobré, aby možnost snížit jeho odmítnutí a podmínky s tím spojené byly výslovně stanoveny zákonem a ne

⁴⁰ náleží Ústavního soudu ze dne 20. prosince 2010, sp. zn. I.ÚS 2278/10

⁴¹ Dnes Ústavní soud přistupuje k aplikaci § 150 občanského soudního řádu mnohem ostříže než dříve SVOBODA, Karel. Zjevně nespravedlivé náklady řízení v judikatuře Ústavního soudu. *Jurisprudence*, 2011, ročník 20, číslo 3, s. 3-6

nazáklad uváfení soudu a jednak nepovafluji za p ípustné tímto zp sobem advokáta
sankcionovat, byl-li ustanoven vrchnostensky.

2.2 Respektování závazných soudních rozhodnutí

2.2.1 Úvod

V této kapitole se budu v novat nález m, v nichfl se princip ochrany legitimního o ekávání zra í svým zp sobem nejz eteln ji. Ilustrují totiž situace, jeffl by v bec nem ly nastat a k nimfl dochází jen kv li zásadním exces m orgán ve ejné moci. Princip ochrany legitimního o ekávání aplikovaný práv v t chto kauzách, se tak jeví jako záchranná brzda ve chvíli, kdy selflou ostatní systémy zaji– ující pr chod spravedlnosti.

Nález sp. zn. II.ÚS 635/09⁴² pojednávající o proml ení osobnostních práv, respektive nerespektování rozsudk Nejvy–ího soudu Vrchním soudem v Olomouci, jsem se rozhodl do této práce nezahrnout pouze proto, fle jejím smyslem jist není prostá reprodukce judikát . O to víc je ale vhodný k prostudování.

Zmínku si zaslouffl také nález sp. zn. II.ÚS 2742/07, v n mfl se Ústavní soud zabýval závazností posouzení p edb flných otázek.⁴³

Druhý nález této kapitoly není umíst n do p edchozí ásti proto, fle nejde o situaci ne e-enou, jelikofl ur ující je pro rezultat ízení p edchozí rozsudek Nejvy–ího soudu.

2.2.2 Respektování závazných soudních rozhodnutí a jeho vliv na vznik legitimního o ekávání⁴⁴

P ípad, který p íblíffl m nyní, je v kontextu této práce a judikatury Ústavního soudu, jejímfl p edm tem je ochrana legitimního o ekávání svým zp sobem specifický. V prvé ad je t eba poukázat na naprosto neúnosnou délku ízení. Obecné soudy se danou zálefflitostí zabývaly mezi lety 1990-2007. Skutkov p ípad sahá afl do roku 1987 a špro–elš si tak transformací totalitní spole nosti a práva v systém demokratický i zm nou státního z ízení. Atypické je rovn fl to, fle navzdory dob , jifl se týká, nejedná se o problematiku restitucí.

Vzhledem k délce ízení a ú el m této práce jej popí-i pouze velmi stru n . Pro p ípadné zájemce doporu uji zam ít se na velmi odli–né výpov di sv dk a dokazování obecn .

⁴² nález Ústavního soudu ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. II.ÚS 635/09

⁴³ nález Ústavního soudu ze dne 6. srpna 2008, sp. zn. II.ÚS 2742/07 Jestlifle soud b hem ízení dojde k záv ru, který je rozhodující i pro ízení navazující, nem fle se od tohoto záv ru odchýlit jen z toho d vodu, fle v období mezi t mito procesy do–lo ke zm n judikatury, by by tato otázka nebyla meritem v ci, ale soud by ji e-il jako otázku p edb flnou.

Jiný postup totiž není v souladu s ochranou legitimního o ekávání spojeným s d v rou ve správnost akt ve ejné moci.

⁴⁴ nález Ústavního soudu ze dne 17. íjna 2008, sp. zn. II.ÚS 519/08

V roce 1987 podepsala matka st fšovatelek s otcem vedlej-ího ú astníka (p edsedou místního národního výboru a vedoucím kádrového úseku JZD) kupní smlouvu, kterou p evedla sv j pozemek na stát. 13.2.1989 pak k tomuto pozemku získal díky intervenci svého otce osobní uflívací právo na základ uzav ené dohody a rozhodnutí okresního národního výboru vedlej-í ú astník.

25.4.1990 matka st fšovatelek úsp -n flalovala ur ení neplatnosti této smlouvy. Okresní soud konstatoval, fle se otec vedlej-ího ú astníka, jenfl zastával funkci p edsedy místního národního výboru, dopustil obcházení zákona, kdyfl ve snaze zmocnit se pozemku, vyhrofloval navrhovatele vyvlastn ním a nakonec matce st fšovatelek za p evod p íslu-ného pozemku vyplatil 10 000 K s. Na základ svého rozsudku také soud stanovil, fle následné p id lení pozemku vedlej-ímu ú astníkovi k osobnímu uflívání je irelevantní.

Bez ohledu na existenci pravomocného rozsudku ov-em tehdej-í Státní geodézie odmítla provést zm nu v zápisu vlastnického práva z eskoslovenského státu na matku st fšovatelek, by tato pravomocný rozsudek p edloflila a pofladovala doklad potvrzující neexistenci uflívacího práva vedlej-ím ú astníkem.

Proto podala matka st fšovatelek 18.12.1991 ur ovací flalobu, jifl považovala za pouhou formalitu. Na jejím základ b hem roku 1991 jak okresní, tak i krajský soud vydaly p edb flné opat ení, kterým zakázaly vedlej-ímu ú astníkovi provád t na p edm tném pozemku stavební práce.

2. 2. 1998 vydal Okresní soud rozhodnutí, kterým pop el sv j verdikt z roku 1990 a ur ovací flalobu zamítl. Argumentoval tím, fle nedo-lo ke zru-ení rozhodnutí okresního národního výboru , kterým byl pozemek p id len do osobního uflívání vedlej-ímu ú astníkovi a ten se tudífl stal v souladu s § 872 odst. 1 ob anského zákoníku. k 1.1.1992 jeho právoplatným vlastníkem. Soud tak pop el nejen své p vodní rozhodnutí, ale i skute nosti b hem ízení zji-t né, nebo provedl nové dokazování.

St fšovatelkami podané odvolání (flalobkyn b hem ízení zem ela) krajský soud 30. 8. 2001. zamítl, jelikofl na podání ur ovací flaloby neshledal naléhavý právní zájem. Argumentoval také dobrou vírou vedlej-ího ú astníka, jífl m l nabýt na základ rozhodnutí ONV ze dne 9. 1. 1989 o p id lení pozemku do osobního uflívání.

Na-t stí Ústavní soud poskytl st fšovatelkám ochranu.

S odkazem na nález IV. ÚS 525/02⁴⁵ ozna il postup Státní geodézie za svévolný a zd raznil, fle pravomocný rozsudek je dostate ným titulem pro zm nu údaj v katastru zanesených.

Okresnímu soudu pak v b. 11 p ípomn l, fle jeho povinnost respektovat pravomocná soudní ⁴⁵ nález Ústavního soudu ze dne 11. listopadu 2003, sp. zn. IV. ÚS 525/02, bod V. a) *šKafldému navrhovateli vzniká v ízení p ed orgánem ve ejné moci legitimní o ekávání, fle bude-li postupovat v souladu se zákonem a konkrétními pokyny tohoto orgánu, povede to v p ípad úsp chu ve sporu k vydání reáln vykonatelného rozhodnutí.õ*

rozhodnutí vyplývá přímo z Listiny základních práv a svobod a není-li tak, poruše soudy právo ústníka na spravedlivý proces.

Dále uvedl, že obecné soudy při zkoumání relevance rozhodnutí ONV o přidělení pozemku do osobního užívání chybovaly, když při kly vyší relevanci rozhodnutí orgánu státu, který po celou dobu své existence systematicky porušoval základní práva svých občanů, než rozsudku nezávislého a nestranného soudu.

Stran odkazu obecných soudů uvedeného v b. 13 na stanovisko sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05, které pojednává o vztahu restitučních zákonů a úrovních flalob, senát Ústavního soudu prohlásil, že je nelze aplikovat, nebo rozhodnutí, o němž se matka stávatelek opírala, bylo vydáno ještě před přijetím příslušných restitučních zákonů.

Pokud jde o dobrou víru vedlejšího ústníka, došlo senát k závěru, že nemohla být dána, nebo si byl dobře v domě toho, že úelem provedené transakce bylo obejítí zákona.

Shrnutím a potvrzením došlo k tomu, že orgán spravující katastr nemovitostí nerespektoval pravomocný rozsudek okresního soudu, okresní soud nerespektoval své vlastní předchozí rozhodnutí a obecné soudy naprosto nesmyslně aplikovaly stanovisko Ústavního soudu. Pro úplnost je třeba dodat, že vedlejší ústník nerespektoval zákaz výstavby na předem určeném pozemku uložený mu předčasným opatřením, jelikož si na něm během řízení postavil dům a navíc měl drzost své protiprávní jednání pouflet jako argument ve svůj prospěch (viz b. 7).

To že rozhodnutí o předčasném opatření nerespektoval ani stavební úřad, uflm osobně vlastně ani nepřekvapuje.

Situace mě nutí položit si otázku, jestli by porušením legitimního očekávání, respektive práva na spravedlivý proces, nemohla být ufl samotná délka řízení, či zda nejde přímo o odepření spravedlnosti.

že délka řízení je opravdu neobvyklá napovídá i v nálezů zmíněné rozhodnutí ministerstva spravedlnosti o odkodnění za prahy ve výši 57 000 Kč.

Závěrem bych rád upozornil na nález sp. zn. II.ÚS 531/06, v němž se Ústavní soud obdobně vynikajícím způsobem zastal stávatele ve věci nároku na vyplacení náhrad za ztrátu na výdělku.⁴⁶ Soudy ignorovaly řadu právních aktů, od dohody mezi stávatelem a vedlejším ústníkem, až po zákony a akty moci výkonné a uplatňovaly doktrínu izolovanosti pracovního práva, čemuž naštěstí Ústavní soud učinil přítrfi.

Kromě vynikající argumentace soudního orgánu je nález pozoruhodný tím, že se jako jediný zabývá pracovními právními vztahy.

⁴⁶ nález Ústavního soudu ze dne 17. června 2008, sp. zn. II.ÚS 531/06

2.2.3 Náhrada v cných náklad bance v p ípad poskytnutí sou innosti soudnímu exekutorovi⁴⁷

V tomto ízení se st flovatel, jímfl byla bankovní spole nost, domáhal toho, aby byla zru-ena usnesení, jímifl exekutor zamítl st flovatelce úhradu ú eln vynaložených náklad , které jí vznikly poskytnutím sou innosti exekutorovi v exeku ním ízení.⁴⁸

Jádrem sporu se stal výklad ustanovení § 33 a 34 odst. 1 exeku ního ádu a § 38 odst. 3 písm. h. zákona . 21/1992 Sb. o bankách. První z nich stanoví bankám povinnost, provád t sou innost v exeku ním ízení bezplatn , zatímco druhý p iznává bance nárok na úhradu šv *cných náklad ō*, ímfl lze rozum t náklady nezbytné.

K danému problému se jifl v roce 2005 vyjád il v rozhodnutí sp. zn. Cpjn 200/2005 Nejvy—í soud, který náhradu náklad povinným subjekt m p iznal.

Ústavní soud aproboval argumenty Nejvy—ího soudu a dovedil, fl vzhledem k existenci tohoto rozhodnutí, existovalo st flovatel ino legitimní o ekávání, fl tuto judikaturu bude exekutor respektovat a náhradu nutných náklad jí p izná.

⁴⁷ nález Ústavního soudu ze dne 11. kv tna 2011, sp. zn. II.ÚS 543/11

⁴⁸ K podrobn j—ímu seznámení s p ípadem viz GOJOVÁ, Ji ina. K legitimnímu o ekávání banky na úhradu hotových výdaj soudnímu exekutorovi. *Právní fórum*, 2011, ro . 8, . 6, s. 280-281

2.3. Restituce

2.3.1 Úvod

Tato část práce je poznamenána tím, že se opět snaží postihnout materii příliš obsáhlou. Otázka restitucí je diskutována od pádu totality a i po tak dlouhé době je tématem politicky a právně velmi ošehavým. Představuje tedy bohatý pramen judikatury, jehož potenciál jsem mohl využít jen velmi okrajově. Je to dáno mimo jiné i tím, jakou metodiku jsem pro selekci zpracovávaných judikátů zvolil. Při studiu pramenů jsem se totiž setkal i s nálezy, které nebyly v databázi nálezů a usnesení Ústavního soudu subsumovány pod princip legitimního očekávání, a kvůli tomu tak podle mého názoru, vzhledem k jejich obsahu, být nemohly.

Tato kapitola tudíž obsahuje jen 2 části, a kvůli zejména restituce zemědělských pozemků a přisobení Pozemkového fondu České republiky rozhodně stojí za povšimnutí⁴⁸. Pokud jde o restituce církevního majetku, doporučuji zájemcům o bližší seznámení s danou problematikou k nahlédnutí vynikající články Jakuba Kříže, který mi může sloužit jako bedekr vývojem koncepce legitimního očekávání v judikatuře Ústavního soudu v této věci.⁴⁹

Vposled bych chtěl poznamenat, že zákon č. 428/2012 Sb. o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi již byl přijat a nabyl účinnosti k 1.1.2013

2.3.2 Restituce církevního majetku

2.3.2.1 Dlouhodobá neúčinnost Parlamentu ČR ve vztahu k otázce církevních restitucí⁵⁰

V tomto nálezu se Ústavní soud zabýval problematikou aplikovatelnosti blokačního § 29 zákona o půdě v souvislosti s plynutím času.⁵¹ Stavovatelem byla královská kanonie premonstrátská na Strahově, která se v soudním řízení domáhala určení stavu toho, aby jí bylo přiznáno vlastnictví nemovitostí v katastrálním území obce Hradičtko pod Medníkem. Svůj nárok opírala kanonie o fakt, že se nemovitosti, jejichž byla historickým vlastníkem, nikdy nestaly majetkem státu, neboť v pozemkové knize byla vyznačena pouze poznámka o zamýšleném převzetí a ta nemohla být právním důvodem převodu vlastnictví ani po roce 1948. Podmínka existence naléhavého právního zájmu vyžadovaná § 80 písm. c občanského

⁴⁸ K tomu blíže alespoň HRUBÝ, Rudolf. PÍSEK, Jiří. Restituční teorie ve světle přelomového rozsudku Nejvyššího soudu ČR. *Bulletin advokacie*, 2008, ročník 15, čís. 7-8, s. 39-44

⁴⁹ Kříž, Jakub. Restituovat, nebo ne? Poznámky k legitimnímu očekávání církevních subjektů. *Právní rozhledy*, 2012, ročník 20, čís. 6, s. 197-204

⁵⁰ náleží Ústavního soudu ze dne 24. června 2009, sp. zn. I.ÚS 663/06

⁵¹ Nejen tomuto nálezu, ale vývoji postoje Ústavního soudu k restitucím církevního majetku, zejména mezi lety 2005-2009, se věnuje JÄGER, Petr. Přislíbí zákonodárce přijmout restituční zákon v judikatuře Ústavního soudu. *Jurisprudence*, 2010, ročník 19, čís. 2, s. 3-10

soudního řádu. Přitom podle stávajícího stavu byla splněna proto, že v katastru nemovitostí je jako vlastník chybně uveden stávající vlastník.

Zatímco okresní soud dal stávajícímu vlastníci zapravdu, soud krajský připsal námitce stávajícímu vlastníci, že nejde o spor vlastnický, nýbrž restituční a proto je v souladu se zásadou speciality potřeba vykat přijetí nové právní úpravy, je-li bude řešit otázku restitucí církevního majetku. Do té doby je podle § 29 zákona o právu vyloučeného, z důvodu ochrany tohoto majetku a umožnění naturální restituce pro vodním vlastníci m, převádět jej do vlastnictví jiných osob.

Obdobné stanovisko zaujal i Nejvyšší soud, který upozornil na nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 21/2005 a sp. zn. Pl. ÚS 22/05 a své rozhodnutí sp. zn. 31 Cdo 1222/2001, v němž odmítl aplikaci úpravy v restitucích v těchto a dovození zamítl.

Ústavní soud postup obecných soudů označil za formalismus, jehož výsledkem je zejména nespravedlnost, správně odmítl takovýto postup tolerovat a dal zapravdu soudu první instance. Krom jiného v odvodnění odkázal na své rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 528/02 vyhlášené v roce 2005, v němž zdůraznil povinnost státu přijmout legislativu, je-li by restituci církevního majetku upravovala. Pokud by tak stát nečinil, porušil by legitimní očekávání církví, vyplývající z § 29 zákona o právu, totiž že jim bude vrácen majetek protiprávně zabavený mezi lety 1948-1989. Poznamenal také, že již v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 20/05 z roku 2006, označil neexistenci právní úpravy, je-li by umožnila pronajímateli jednostranně zvýšit nájemné za protiústavní, a dovedl, že závěry vyslovené v tomto rozhodnutí plně dopadají i na nyní projednávaný případ.

Plynutí času tedy posílilo legitimní očekávání stávajícího vlastníka do té míry, že se mu dostalo ústavní právní ochrany. Byl s rozhodnutím i jeho odvodněním naprosto souhlasím, považuji za chybné, že se senát neobtěžoval s vysvětlením toho, proč musely od roku 2005 uplynout práva 4 roky, aby se stávající vlastník dočkal uznání svého nároku? Proč oním mezníkem nebyl kupříkladu rok 2007, nebo 2020?

2.3.2.2 Vliv blokačního § 29 zákona o právu na právní postavení obcí⁵²

Podle názoru Ústavního soudu zakládá § 29 zákona o právu . 229/1991 Sb. legitimní očekávání církví a náboženských společností, že v budoucnu budou přijaty právní předpisy, které zajistí vrácení komunistickou stranou zezátněného historického církevního majetku jeho

⁵² nálezu Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl.ÚS 9/07

p vodním vlastníky. Samotné ustanovení pak nebylo plénem shledáno protiústavním, narozdíl od neschopnosti parlamentu přijmout legislativu, která trvá již 19 let. Ústavní soud z obsáhlého testu proporcionality dovodil nejen to, že dané ustanovení je ústavně konformní, ale také že jeho zrušení by odporovalo vůli návrhatele, jenž podáním ústavní stížnosti sledoval zamezení nečinnosti parlamentu, jejímž důsledkem je dle jeho názoru i zásah do majetkových práv obcí, nebo v dané situaci nemohou blokovaný majetek využívat pro projekty čerpající finance z veřejných zdrojů a fondů Evropské unie. Ústavní soud ovšem míní, že zákonodárce přijetím § 29 nesledoval omezení dispozitivních oprávnění obcí s podmíněným majetkem za účelem snížení jejich ekonomické a tím i politické nezávislosti, ale to, aby nedocházelo k převodu tohoto majetku do vlastnictví třetích osob. Tím by totiž byla znemožněna naturální restituce, jež je v našem právním řádu obecně upřednostňována⁵³, a která by také zbytečně nezatřívala veřejné rozpočty. By se s názorem pléna obecně ztotožňuji, domnívám se, že je potřeba upozornit na některé jeho aspekty.

Ústavní soud se v nálezu zabývá otázkou, zda je možné zrušit ustanovení, které ani sám návrhatel nepovažuje za protiústavní. To je dle mého názoru chybná interpretace jeho tvrzení. Stávající totiž říká, že by znění § 29 samo o sobě protiústavní není, vytváří zejména u obcí protiústavní vlastnickou nerovnost. Ta byla ostatně jedním ze dvou důvodů podání ústavní stížnosti a zejména na tomto se také zakládá požadavek skupiny senátorů § 29 zákona o předzrušení. Obdobně jako Jiří Mucha, který se v daném smyslu vyjádřil ve svém disentu, zastávám názor, že Ústavní soud pochybil, když se prakticky nevěnoval právní otázce možnému porušení majetkových práv obcí.

Dále mne velice zarazila nekonzistentnost judikatury Ústavního soudu zmíněná v b. 51 a 52 nálezu. V b. 51 jsou rekapitulována rozhodnutí Ústavního soudu, podle nichž se obce na základě zákona č. 172/1991 Sb. nestaly vlastníky jiného než historického majetku obcí. Strán majetku, o němž bylo předpokládáno, že v budoucnu bude restituován osobami od obcí oddělenými, bylo stanoveno, že obce se nestaly jeho vlastníky, nýbrž pouze jeho neoprávněnými držitelkami.

V b. 52 je pak zmíněna rozsáhlá judikatura, podle níž se obce vlastníky restituovaného staly, nicméně se závazkem je v budoucnu vydat oprávněným osobám.

Až nastane-li povážlivě první, nebo jak správně plénum poznamenalo, je s to zabránit eventuálním střetům vlastnického práva restituentů a obcí, evidentně zvířila varianta druhá, formálně již, kdy vlastnictví obcí k podmíněnému majetku bylo zřejmým odvozeno ze zápisu v katastru nemovitostí.

⁵³ Například § 442 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb. občanského zákoníku, § 2 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. o mimosoudních rehabilitacích, nebo § 6 zákona č. 229/1991 Sb. o předvezení pozdějších předpisů

Ani proti tomuto řešení nelze mít v těchto námitkách, nebo plně reflektuje zásadu materiální publicity katastru nemovitostí (by tato by mohla být zachována i v prvním případě například tím, že by v katastru byla vyznačena závada). Z pohledu právní jistoty adresát právních norem ovšem považují kolísání názoru Ústavního soudu v tak zásadní otázce, jakou vlastnické právo k nemovitostem bezesporu je, za fatální a troufám si říct do značné míry neprofesionální.

Argument Ústavního soudu, že díky tomu, že v Ústavě nelze nalézt ustanovení, z něhož by vyplývalo, že právní postavení obcí k církevnímu majetku bude postupem času sílit a tudíž vydání těchto nemovitostí restituentům nelze považovat za zásah do práva na obecní samosprávu podle čl. 101 odst. 4 Ústavy považují za úsměvný. Jednak proto, že navrhovatel se o vztahu kvality vlastnického práva obcí k církevnímu majetku v relaci k plynutí času nikdy nevyjadřoval a tudíž plénum v tomto ohledu oponuje poněkud zcestně, jednak a zejména proto, že nemohlo sepsat dotace na tento majetek poruše i obsahovou rovnost vlastnického práva garantovanou čl. 11 Listiny základních práv a svobod, za níž nebyla obcím poskytnuta náhrada a snižuje tak hospodářskou samostatnost těchto korporací, jež je jedním ze základních atributů práva na samosprávu.

Není rovněž bez zajímavosti, že tento náleží Ústavního soudu nekoresponduje s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.

2.3.2.3 K možnosti výjimečného prolomení blokáce církevního majetku a ochrany vlastnictví⁵⁵

V této kauze stávající účastník uzavřel v roce 1990 se státním podnikem smlouvu o došném užívání pozemků a na nich stojících budov a v roce 1992 je od státního podniku odkoupil, přičemž na daném místě od roku 1990 provozoval zahradnictví.

V roce 1999 podala Česká republika prostřednictvím Pozemkového fondu Řešovskou žalobu a o 2 roky později dospěl pražský obvodní soud k závěru, že dané pozemky jsou ve vlastnictví Pozemkového fondu Řešov. V roce 1991 byl totiž přijat zákon č. 229/1991 Sb. o přechodu a na základě jeho § 22 odst. 1 písm. f. a § 17 odst. 1, přechly dané pozemky k 24.6.1991 pod správu Pozemkového fondu.

Vzhledem k tomu byla kupní smlouva z roku 1992 prohlášena za neplatnou, neboť v té době již státní podnik neměl právo s pozemky disponovat.

⁵⁴ BOBEK, Michal. In KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech*. s. 1289 b. 92

⁵⁵ náleží Ústavního soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. IÚS 2166/10

Stavovatel se v soudních řízeních domáhal toho, aby mu bylo píenová vlastnické právo k daným pozemkům za náhradu. Svůj požadavek pak zdůvodoval analogickým použitím § 135c občanského zákoníku, jenž upravuje vypořádání neoprávněné stavby. Dále argumentoval tím, že neplatnost kupní smlouvy nevznikla z jeho viny, že vždy jednal v dobré víře v souladu s pokyny orgánů veřejné moci, například privatizační komise a katastrálního úřadu, že situace, kdy vlastníky staveb a pozemků jsou odlišné subjekty není hospodářsky úelná a konečně odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. Cdo 1627/99, v němž bylo prohlášenová za přípustné, aby se vlastnictvím pozemků za náhradu domáhal vlastník neoprávněné stavby a stavovatel tudíž míní, že není důvod toto právo upírat vlastníku stavby oprávněné.

Obecné soudy svá rozhodnutí odvodnily existencí blokačního § 29 zákona o péči a ochranou legitimního očekávání církví. Soudce Nejvyššího soudu Jiří Špáčil pak odmítl analogické užití § 135c občanského zákoníku s tím, že: *šNelze p ísv d ít názoru st flovatele, že platné právo neupravuje vztah mezi vlastníkem pozemku a oprávněné stavby na něm stojící je ovšem pravdou, že tyto vztahy neupravuje platné právo tak, jak si představuje st flovatel.*⁵⁶

Ústavní soud se nejprve zabýval otázkou úelu existence blokačního paragrafu a tím, zda p íevod pozemků, jež jsou píedmetem řízení o ústavní stílnosti, skutečně znemožnily. S odvoláním na nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/07, v němž došel k závěru, že za určitých okolností si lze představit prolomení zákonného zákazu píevodu církevního majetku do doby píjetí legislativy upravující jeho restituci, prohlásil, že právo pírojednávaný pípad se jeví být natolik výjimečným, že navzdory existenci § 29 zákona o péči, je píevod pozemků do vlastnictví stavovatele přípustný.

Zdůraznil píitom právo zachování hospodářského úelu pozemků, jež podle názoru Ústavního soudu poskytl ochranu zákonodárce v § 1 odst. 1 písm. b. zákona o péči.

Stejným způsobem odvodnil i možnost použití analogie § 135c občanského zákoníku, nebo podle jeho mínění souasnou právní úpravu, jež umožnila pouze zřízení práva cesty podle § 151o odst. 3 občanského zákoníku, nelze v daném pípadu úelně použít.

Dle Ústavního soudu jde v této stílnosti o kolizi vlastnického práva stavovatele k budovám a vlastnického práva státu k pozemkům. Vzhledem k tomu, že stát je ve vztahu k těmto pozemkům v postavení správce, a to do doby píjetí restituční legislativy, a restituční nároky církví lze uspokojit i jiným způsobem než přírodním restitucím, vyhověl Ústavní soud stavovateli.

⁵⁶ Viz b. 4 nálezu.

Vzhledem k tomu, že k tomuto nálezu vydala odlišné stanovisko Ivana Janáčka, dovoluji si uinit jen stručný komentář k tomuto v pravdě hrzostranému počinu Ústavního soudu.⁵⁷

1. Nesouhlasím s tím, že použití analogie je v tomto případě přípustné. Doktorka Janáček svj názor dovozuje zejména z toho, že prokázání vlastnictví je konstitutivním rozhodnutím, které smí soud uinit, pouze pokud je k tomu zákonem výslovně oprávněn. Tento argument, a jistě správný⁵⁸, mi na mysl nepřišel. Rád bych ale upozornil na to, že sám Ústavní soud si v b. 28 a 30 svého nálezu proti tomu, když se vypořádává s otázkou souhlasu vlastníka pozemku. I kdybych totiž vzal za své jeho odvodnění, nelze nevidět, že Ústavní soud tvrdí, že souhlas k převodu pozemku na stavitele je dán, nebo jej stát (sic!) vyslovil již v roce 1992, když povolil převod pozemku. Na jedné straně tedy Ústavní soud tvrdí, že vlastníkem pozemku je stát, na straně druhé v tomto nálezu je toho mínění, že stát je pouhým správcem a z toho titulu jeho práva k daným nemovitostem nepolíhvají stejné kvality a ochrany, jako vlastnické právo stavitele k stavbám na pozemcích umístěných.

Pokud by Ústavní soud byl ve své argumentaci důsledný, musel by jej zajímat názor subjektu, u něhož by se jevilo jako nejpravděpodobněji, že se stane vlastníkem těchto pozemků, tedy úřad církvě. O ochranu jejich zájmů by totiž mělo jít především a bylo by to plně v souladu s úkolem restitucí a legitimním očekáváním církví, jemuž Ústavní soud ve své judikatuře tolikrát poskytl ochranu.

2. To co mě ovšem opravdu překvapilo, je drzost (vzhledem k disentu předpokládám, že ne neznalost) Ústavního soudu, s jakou se při své argumentaci ohání vlastnickým právem stavitele! Autorka disentu plně sdílí můj názor, že při nejlepší možné vůli nelze staviteli proiznat jiný právní vztah k předem určeným pozemkům, nežli oprávněnou drůbnu, která trvala od roku 1992, do podání žaloby Pozemkovým fondem ČR, tedy ne déle než 7 let a vzhledem k ustanovení § 134 odst. 1 občanského zákoníku tedy k vydrfění nedošlo.

Naopak nesouhlasím s předsedkyní senátu, když tvrdí, že stavitel nebyl v dobré víře, při emfí její přesvědčení pramení z faktu, že je-li smlouva prohlášená za neplatnou, jde o neplatnost ex tunc a dobrá víra drůbitele tudíž ex tunc nemohla vzniknout.

Samozřejmě že neplatnost smlouvy se pouze deklaruje, ale to přece není argumentem pro existenci, nebo neexistenci dobré víry. Kritériem je tu pouze to, zda se daná osoba mohla oprávněně domnívat, že jedná v souladu s právem. Za relevantní je považuji její argument, že vzhledem k existenci § 29 zákona o předání, nelze v souladu se zásadou *ignorantia legis non*

⁵⁷ Díky v tomto prostoru podrobila Ústavní soud za toto rozhodnutí ječrtivě kritice Pavla Boukové, která mimo jiné upozornila i na odlišné rozhodování různých senátů soudu ohledně restitucí církevního majetku. BOU KOVÁ, Pavla. Prolomení blokačního paragrafu: Babylónská v řízení Ústavního soudu. *Juriprudence*, 2011, ročník 20, číslo 4, s. 16-23

⁵⁸ Ostatně v souladu s tím vyznívá i náleze Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1438/2004, o němž se při odvodnění svého rozhodnutí opírá Nejvyšší soud, který tak, narozdíl od soudu ústavního, svou judikaturu respektuje.

excusat mít za to, že si stávající stav mohl myslet, že povolení pozemků do jeho vlastnictví je v souladu s právem.

Já tento názor nesdílím, neboť je potřeba brát v úvahu zásadu *iura novit curia* (kterou si dovoluji modifikovat na: „Stát zná právo“, nebo soud není ničím jiným, než orgánem státu, a také jinak: Platí-li zásada, že neznalost zákona neomlouvá pro adresáty právních norem, tím spíše musí platit pro jejich tvůrce.) v kombinaci se zásadou předpokladu správnosti správních aktů, právního chování orgánů státní moci (přínejmenším zápis vlastnictví v katastru nemovitostí) je tím, co dobrou věru stávajícího stavu založilo.

Disent Ivany Janové doporučuji k nahlédnutí zejména kvůli jeho části b., v níž hovoří o nesprávném výkladu nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/07 a jeho použití pro daný případ.

Sumárně jsem toho mínění, že Ústavní soud měl návrh stávajícího stavu zamítnout a stávající stav by se měl v civilním řízení domáhat spíše vydání bezodvodného obohacení, a náhrady škody, která mu jednáním státu mohla vzniknout.

2.3.2.4 K problematice restitucí církevního majetku a možnosti podání ústavní žaloby⁵⁹

V tomto případě je stávající stavovatelkou římskokatolická farnost Heřmanovice, která se u obecních soudů domáhala ústavní žalobou v rámci Pozemkového fondu toho, aby jí bylo přiznáno vlastnictví určitých nemovitostí. Ty byly v roce 1949 stávajícímu stavovateli výměrem okresního národního výboru znárodněny, ovšem ještě téhož roku byl tento akt krajským národním výborem zrušen, k zanesení příslušné změny do pozemkových knih jí ale nedošlo a tak nastal stav, kdy v příslušné evidenci byl jako vlastník zapsán stát, jemuž k nabytí vlastnictví chyběl právní titul.

Okresní soud, který shledal na straně farnosti naléhavý právní zájem, odmítl žalobci vyhovět. Dle jeho názoru jde totiž o majetek, jenž bude předmětem restituce, dopadá na něj zákon o půdě a dále také zákon č. 298/1990 Sb. o úpravě vztahů mezi církevními a kongregacemi a arcibiskupstvím olomouckého a nelze tudíž připustit použití ústavní žaloby, jež by měla v tomto případě konstitutivní charakter.

Odvolací soud byl pak pro změnu mínění opačného, tedy že na dané nemovitosti restituce legislativa nedopadá, ovšem neshledal u odvolatele naléhavý právní zájem na určení vlastnictví.

Ústavní soud dal za pravdu stávajícímu stavovateli, když přijal za svůj argument, že ústavní žaloba zde nezakládá vlastnické právo stávajícího stavu, neboť ten jej nikdy nepozbyl, ale plní

⁵⁹ náleží Ústavního soudu ze dne 31. srpna 2011, sp. zn. I.ÚS 562/09

funkci preventivní, nebo zamezuje případným sporům vyplývajícím z nesprávného zápisu ve veřejné evidenci.⁶⁰

2.3.3 Další restituční případy

2.3.3.1 K posuzování státního občanství v řízení o vydání v cizí dle restitučních předpisů⁶¹

V roce 1995 se státnice žalobou u obecných soudů domáhala v rámci žalovanému Bytovému podniku vydání ideální poloviny dvou nemovitostí podle zákona 87/1991 Sb. o mimosoudních rehabilitacích.

Předmětem sporu se nakonec stala otázka státního občanství žalobkyně, jakožto jedné z podmínek nutných pro úspěšné uplatnění restitučních nároků (viz § 3 odst. 1 zákona 87/1991 Sb.).

Nejvyšší soud se v b. 12 nálezu odkázal při svém rozhodnutí v neprospěch dovolatelky na rozsudek Městského soudu v Praze, který judikoval, že podle tehdy platné právní úpravy (§ 2 odst. 1 zákona 102/1947 Sb.), nabytí občanstvím s cizím státním příslušením občanství jeho státu, ztrácí zároveň s tím občanství československé. Státnice se tedy v den své svatby 27.2.1948 stala poddanou jejího veličenstva.

Ztrátou občanství československé (české) republiky se bylo možno vyhnout kladným vyřízením žádosti o jeho ponechání ministerstvem vnitra. Během soudního řízení bylo sice prokázáno, že státnice tuto žádost podala, ovšem nikoli její schválení.

Obecné soudy tudíž dospěly k závěru, že s občanstvím Velké Británie státnice občanství ČR pozbyla.

K námitce dovolatelky, že jí bylo v roce 1995 vydáno osvědčení o českém státním občanství pak Nejvyšší soud odkázal na judikaturu Ústavního soudu s tím, že toto osvědčení má pouze deklaratorní povahu.

Ústavní soud se nicméně postavil na stranu státnice, přičemž v b. 24 argumentoval tím, že jak orgány státní moci československa, tak české republiky i Spojeného království se ke státnici vždy chovaly jako k československé, respektive české

⁶⁰ Ústavní soud tak navázal na řadu svých rozhodnutí (výslovně se v tomto nálezu zmíňuje například nálezy sp. zn. I. ÚS 663/06, sp. zn. Pl. ÚS 9/07, i sp. zn. II. ÚS 2326/07). Zajímavé ale je, že zatímco tyto judikáty jsou v databázi nálezů a usnesení pod předmětem řízení ochrana legitimního očekávání, i legitimní očekávání zmmožnění majetku pod azylu, nálezy sp. zn. I. ÚS 566/07, na jejichž analogii se Ústavní soud výslovně v b. 38 odvolává, pod daná hesla nespádá.

Je otázkou, zda tento jev potvrzuje obsahovou blízkost výše zmíněných zásad s principem právní jistoty, nebo zda ukazuje na určitou nedokonalou systematické řízení rozhodovací činnosti Ústavního soudu. Osobně se ale kloním k první variantě.

⁶¹ nálezy Ústavního soudu ze dne 12. srpna 2009, sp. zn. I.ÚS 385/07

obance. Z tohoto důvodu jí byl po roce 1948 konfiskován majetek a bylo jí odepřeno odškodnění podle náhradových dohod s Velkou Británií z let 1949 a 1982 a odporovalo by tudíž dobrým mravům i zásadám demokratického státu, pokud by jako česká občanka nebyla za zprůsobená přikopána.

V tomto případě tedy Ústavní soud pouřídil dle mého názoru v pravdě revoluční postup. Hovoříme-li totiž o ochraně legitimního očekávání, to znamená o ochraně práv a povinností subjektu, který má dobrou víru v to, že je nositelem těchto práv, prostřednictvím soudní (veřejné) moci, pak je nutno předpokládat, že tato bona fides vzniká na základě právních skutečností, které s nimi právní řád spojuje.

Zde ovšem státní občanka neopírá svou dobrou víru v to, že poté co se provdala (či spíše navzdory svému sňatku), zůstala státní občankou Československa, o tehdejší právní řád.

Důvodem její dobré víry je pouze to, že se k ní jak Velká Británie, tak i její původní vlast po téměř 50 let jako k československé občance chová.

Ústavní soud zde tedy tvrdí, že dobrá víra vznikne i na základě faktického jednání, které je nezákonné, či dokonce contra legem, zasluhuje stejnou právní ochranu jako dobrá víra, která je odvozena z právního důvodu.

Vzhledem k tomu, že státní občanka nesplnila de iure podmínky pro to, aby mohla být úspěšnou restituentkou, nebo nebyla československou občankou (s tím se ztotožňuje i Ústavní soud), jsem toho názoru, že vyslyšení státní občanky je protizákonné. Celá věc je to smutné, že k tomuto rozhodnutí pouřídil Ústavní soud jako nástroj ústavního práva, který je koncipován jako prostředek k zajištění existence české republiky jako demokratického právního státu. Z hlediska doktrinního ovšem spatřuji tento nálezný za enormně zajímavý z jiného důvodu:

Jak už jsem se zmínil výše, legitimní očekávání vzniká na základě představení, že jednání určitého subjektu je v souladu s právem, že tvrzený právní stav je výsledkem onoho konkrétního jednání. (Například že vlastnické právo k nemovitosti vzniklo na základě smlouvy o koupi této nemovitosti). Toto legitimní očekávání ovšem nepočívá právní ochrany v případě, že nevzniklo v souladu s právem (například pokud zmíněná kupní smlouva má vady způsobující její neplatnost). Lze tedy shrnout, že dobrá víra jedince, která je v souladu s právem, vytváří legitimní očekávání chráněné soudní mocí.

Toto vše ovšem Ústavní soud svým rozhodnutím popel, nebo tvrdí, že nikoli právo, ale autorita veřejné moci spolu s dobrou vírou státní občanky (která ovšem není podepřena ničím jiným, nežli jednáním oné moci) konstituují právo sui generis, které nevyplývá z právního řádu!

Jednoduše řečeno: Dobrá víra z právního řádu nevyplývá, dobrá víra právo vytváří!

Tento koncept je naprosto zcestný. Vzhledem k tomu, že Ústavní soud nepolemizuje se závazky obecných soudů stran obanských státních státníků (to jest sám uznává, že státní státníka v roce 1948 přestala být československou státní obankou), měl by svou argumentaci směřovat k faktu, že její konfiskace jejího majetku v roce 1953 byla protiprávní a pokud by snad i ta byla v souladu s tehdy platným právem, pak měla státní státníka nárok na odškodnění podle některé z náhradových dohod. Leč ani toho se jí nedostalo a tudíž měl Ústavní soud poskytnout ochranu státní státníce podle čl. 11 odst. 1 a 4 Listiny s tím, že znárodnění jejího majetku bylo protizákonné a tudíž nikdy nepřestala být jeho vlastníkem, nebo s odvoláním na výše zmíněné dohody splnit povinnost státu nahradit státní státníce vzniklou škodu, nejlépe formou restitutio in integrum, tedy vydáním předemtných nemovitostí zpět do jejího vlastnictví.

2.3.3.2 K principu iura novit curia a ochrany tzv. legitimního očekávání nabytí majetku⁶²

Státní státníci dobrovolně vydali oprávněné osobě nemovitost v restituci. Tuto nemovitost koupili od státního podniku v roce 1991. Stát tuto nemovitost získal v 50. letech na základě rozhodnutí soudu o propadnutí majetku, nicméně tyto rozsudky byly v roce 1970 zrušeny.

Státní státníci se domnívali, že souhlas zakladatele státního podniku podle § 1 zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění o nakládání s majetkem svěřeným státnímu podniku č. 364/1990 Sb. zakládá odpovědnost státu podle zákona č. 58/1969 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem. Jelikož státní podnik v době podání žaloby zanikl bez právního nástupce, domáhali se státní státníci náhrady ve výši kupní ceny předemtné nemovitosti v České republice.

Obecné soudy jejich nárok zamítly, nebo tvrdily, že vzhledem k tomu, že podle ustálené judikatury rozhodnutí zakladatele podniku není úředním rozhodnutím, není k náhradě škody pasivně legitimován stát, nýbrž státní podnik jakožto kontrahent.

Ústavní soud ovšem dal státní státníci zcela správně zapravdu, když se opíral mimo jiné o judikát Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1934/2001, kterým byla soudem uložena povinnost posoudit skutkový stav věci podle právního předpisu odlišného od toho, na nějž se ve svém podání odvolává žalobce, pokud na daný případ jiná norma dopadá. Jelikož nárok státní státníci nemá oporu v zákoně č. 58/1969 Sb., ale v § 11 zákona č. 87/1991 Sb. o

⁶² náleží Ústavního soudu ze dne 13. ledna 2010, sp. zn. I.ÚS 2443/08

mimosoudních rehabilitacích, dopustily se obecné soudy porušení zásady *iura novit curia* a tím zasáhly do práva státního občanstva na ochranu legitimního očekávání zrnování majetku.

2.4. Střevatelem Poslanecká sněmovna České republiky

2.4.1 Úvod

V této kapitole není mezi analyzovaným judikátem souvislost v činnosti, nýbrž subjektivní a to v osobě střevatele.

Nález vydaný pod spisovou značkou Pl.ÚS 12/10 jsem se rozhodl do této práce zahrnout navzdory tomu, že nepatří mezi rozhodnutí podřízená v databázi nálezů a usnesení Ústavního soudu pod legitimní oteklávání. Vedle m k tomu blízká souvislost tohoto judikátu s nálezem sp. zn. Pl.ÚS 17/10, jež dosahuje té dimenze, že díky četnosti odkazů na nález týkající se platu soudců, je nález pojednávající o snížení platů státních zástupců jen obtížně srozumitelný. Ústavní soud totiž své rozhodnutí o tom, zda je platová restrikce státních zástupců v souladu s ústavou, pojal jako komparaci postavení státních zástupců a soudců v systému státních orgánů prostřednictvím srovnání jejich funkcí a zejména pak jejich ochrany před vlivy exekutivy, jež jim ústava poskytuje.

Kvůli zachování přehlednosti jsem se rozhodl tuto podkapitolu pojmout tak, že se nejprve vyjádřím k určitým jednotlivostem v každém z nálezů a následně k oběma popisovaným rozhodnutím jako celku.

2.4.2.1 K legitimnímu oteklávání ochrany hmotného zabezpečení soudců⁶³

K tomuto rozhodnutí de facto nemám v t-í výhrady. Více méně souhlasím jak s rozhodnutím pléna, tak s jeho odvodněním. Za zmínku zde ale stojí následující:

1. Ústavní soud se v b. 16 zabýval mimo jiné otázkou procesu přijetí zákona č. 418/2009 Sb. a odkázal na jiné své rozhodnutí sp. zn. Pl. ÚS 7/03, v němž určil, že samotné porušení legislativního procesu nezakládá bez dalšího jeho rozpor s ústavou, pokud v jeho důsledku nebylo právo ústavou zaručené porušeno.

Nezarazila mě ani tak aplikace tohoto postulátu, nebo v daném případě, vzhledem k prakticky jednomyslnému hlasování v Poslanecké sněmovně, nemohlo k porušení ústavních práv opozice dojít a Ústavní soud tak rozhodl naprosto správně, ale spíše jeho existence samotná.

Vzhledem k tomu, že legislativní proces je právně zakotven a že každý právní předpis oním procesem musí projít, aby mohl být vyhlášen ve Sbírce zákonů a aby nastala jeho

⁶³ nález Ústavního soudu ze dne 10. září 2010, sp. zn. Pl.ÚS 12/10

platnost, považuji postoj Ústavního soudu za poněkud diskutabilní. A koliv rozhodn nejsem zastáncem právního formalismu, myslím si, že v případě legislativního procesu není na závalu. Postoj Ústavního soudu je na jednu stranu (kupodivu) velmi praktický, na stranu druhou, pokud bychom jej dovedli ad absurdum, máme předpisy, které upravují legislativní proces zrušit a dlat si co je nám libo, pokud p i tom neporuíme ústavu.

Toto stanovisko považuji v jistém smru za skandální, nebo poru-uje hned první láněk Ústavy, v n mfl je eská republika charakterizována jako právní stát. Domnívám se, že tato teze není slu itelná s praxí, která dovoluje by sebemení odchýlení se od legislativního procesu.

V c má ov-em závafln j-í d sledek. Konkrétní obsah ústavy vytvá í de facto jen Ústavní soud. Ten rozhoduje o tom, zda v daném p ípad bylo, i nebylo poru-eno ústavní právo. Svým postojem tedy sám sebe staví do pozice, kdy je výlu n oprávn n rozhodovat o legalit legislativního procesu.

Dal-ím aspektem, jenfl nechci pominout, je pak to, že si tak Ústavní soud necht n vytvá í agendu, jelikofl pokud by platilo, že jakékoli odchýlení od legislativního procesu má za následek neplatnost vydaného aktu, bylo by moflné, aby p ípadné spory v této v ci meritorn e-ily v první instanci správní soudy, nebo by v t chto kauzách nebylo nutné hledat ústavn právní rozm r.

2. V bodu 17 se plénum v novalo výkladu podmínek, jeff je nutno splnit pro vyhlá-ení stavu legislativní nouze.⁶⁴ Jednou z alternativních podmínek uvedených v odstavci 1 je hrozba vzniku zna ných hospodá ských -kod pro stát.

Ústavní soud se kvantifikací toho, co jsou to zna né -kody, odmítl zabývat a zd vodnil to tím, že takový postup nelze pouflít, nebo nejde o vyjád ení vý-e -kody ve smyslu ob anskoprávním. P i jejich ur ení je totiž pot eba vzít v potaz: *š -ir-í politické konsekvence*. P ejd me to, že vzhledem k tomu že ony konsekvence Ústavní soud rovn fl nijak nep íblíflil, má jeho argument nulovou hodnotu. Podstatn j-í je, že takovýto výklad íní onu alternativní moflnost pro vyhlá-ení legislativní nouze obsolentní.

2.4.2.2 Snílení platu státních zástupc ⁶⁵

K tomuto nálezu mám naopak výtek celou adu a jak je vid t z velkého po tu disent , m j postoj není zdaleka ojedin ílý. Nerad bych opakoval to, co jifl vyjád ili povolán j-í ve

⁶⁴ Viz § 99 zákona . 90/1995 Sb. o jednacím ádu poslanecké sn movny ve zn ní pozd j-ích p edpis

⁶⁵ náleží Ústavního soudu ze dne 14. ervence 2011, sp. zn. Pl.ÚS 17/10

svých odlišných stanoviscích. Proto v první ad doporu uji k prostudování disenty soudce Vladimíra Kráky a zejména Jana Musila.

K názoru doktorky Wagnerové bych rád podotkl, že a s ní souhlasím, půjde mi poufítí termínu mimo řádná selektivní data, ve vztahu k platím státních zástupců jako zbytečně silné a polarizující a hlavně de facto nesprávné. Snížení platu nelze považovat za data, ani pokud jde o osobu placenou státem, i když se ono snížení projeví jako odvod do státního rozpočtu. Jednoduše řečeno: Příjmy, které nemám, nemohou být danými, ani předem zdaněny. Zajímalo by mě rovněž, zda by obdobně ostrá slova paní doktorka poufíla v případě ostatních státních zaměstnanců, jejichž platy byly v poslední době kráceny.

K disentu Pavla Rychetského chci říct, že myšlenku, na níž své odvodnění založil a totiž, že jediné čím se liší funkce státního zástupce a soudce je nedostatek nestrannosti státního zástupce, nepovažuji za správnou. (Pochybnosti o nestrannosti státního zástupce vyslovilo i plénum v b. 33)

Státní zástupce sice při své činnosti hájí ve svůj zájem, avšak i tak vždy nestranný.

K tomuto názoru se kloní nejen profesor Musil v b. 13 svého odlišného stanoviska, ale také právní věda.⁶⁶

K textu samotného nálezu uvádím následující:

Ústavní soud ve svém rozhodnutí vyjel velmi zjednodušen z toho, že zatímco nezávislost soudcovská je garantována čl. 81 Ústavy, nezávislost státního zastupitelství ústavním požadkem garantována není a tudíž si nezasluhuje ochrany ústavní právní úrovně. V b. 34 plénum konstatovalo, že a priori nároky na subjektivní nezávislost jsou u státního zástupce a soudce totálně, nezávislost systémová, organizační není u státních zástupců dána: *š í uvedené hodnocení povahy rozhodování státních zástupců nutno chápat z hledisek příslušných institucionálních, tedy jako konstatování objektivně existující potenciality, která z hlediska zákonodárcem zvoleného funkčního uspořádání institucionálně nebrání možným ingerencím exekutivy do rozhodování státních zástupců.*

Ústavní soud je zřejmě ochoten chránit nezávislost soudců, ale ne nezávislost justice, jinak by se práv z důvodu existence oné potenciality, snažil působit a rozhodovat tak, aby prostor pro ingerenci moci výkonné do činnosti státních zástupců byl co možná nejmenší.

V tomto kontextu je naprosto nepochopitelné obiter dictum nálezu, zejména b. 63 a 64.

Zde soud na jednu stranu vyjadřuje obavu, aby snížení platu státních zástupců nezapříčinilo nefunkčnost této soustavy orgánů, na straně druhé ale tvrdí, že je v cí exekutivy, aby určila, jak mají být státní zástupci honorováni nejen ve vztahu k ostatním státním zaměstnancům, ale

⁶⁶ *Štátní zástupce je v řízení činný ve veřejném zájmu. Ve veřejném zájmu ovšem nesmí ujet výlučně k potrestání osoby, proti které se řízení vede. Úkolem státního zástupce je také dbát toho, aby řádná nevinná osoba nebyla trestně stíhána, obžalována nebo odsouzena.* JELÍNEK, Jiří In JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. s. 206

i k ostatním právnickým profesím. Veřejnost (a možná i sebe) pak uklidňuje tvrzením, že vláda si nelehkou situaci státních zástupců uvědomuje a jejich právní jistotu hodlá posílit tím, že pro příští budou jejich platy zákonem vázány na platy soudců. Já se ale ptám, co zabrání parlamentu v tom, aby tuto právní úpravu změnil? Vždy platy státních zástupců jimi zákonem určené jsou a přesto to nestačí k tomu, aby tato úzká skupina státních zaměstnanců byla na odměnách krácena.

Mimoto si Ústavní soud v b. 63 proti tomu říká, že při stanovování výše platů státních zástupců exekutivou, je potřeba vzít v potaz i excesy, k nimž dochází při odměňování úředníků ústředních orgánů státní správy. To co na výkonné moci ale sám v b. 57 odmítá učinit.

V neposlední řadě stojí za zmínku, že v b. 44 Ústavní soud došel k závěru, že zamezení snižení platů státních zástupců, resp. státních zaměstnanců by bylo na místě, pokud by bylo zjevné, že záměrem takového jednání, a jeho důsledkem, by byl stav, kdy by stát nebyl schopen zabezpečovat své základní povinnosti v oblasti.

Tato formulace je opět velice vágní. V jaké situaci by byly podmínky pro zásah Ústavním soudem splněny? Vztahovalo by se to například na nedostatečné vybavení úředníků, nebo i na výši jejich platů? Jak nízký by musel být plat státního zástupce? Jak patrné by musely být podmínky pro jeho práci? Je samozřejmé a logické, že si Ústavní soud nechává ve své rozhodovací praxi prostor pro případnou precizaci svých stanovisek, ovšem podle mého názoru by neměla dosáhnout míry, jež by se dala interpretovat slovy: šProstě se nám nezdá, že se máte zas tak patrně stejně jako právní předpis, měl by i soudní výklad být natolik určitý, aby zamezoval libovůli představitelů veřejné moci.

2.4.2.3 Hodnocení nálezů v širším společenském kontextu

Ústavní soud rozhodnutím ve věci snižení platu státních zástupců velmi pochybil a to nejen z hlediska právního, ale zejména z hlediska sociálního. Myslím, že bylo chybou, že plénum se prakticky nezabývalo tím, jaký signál společnosti tímto nálezem dává, a nebojím se říci, že podcenilo potenciální dopad tohoto judikátu především na náladu v justici, ne-li v celé společnosti.

Dnes, v době ekonomické krize a prakticky nevídaných rozpočtových krtků ve všech oblastech, jsou lidé více než kdy jindy citliví, setkají-li se s nehospodárným nakládáním s veřejnými prostředky. Naopak o to pozitivněji je pak vnímáno každé trestní stíhání takového případu, jež se dostane alespoň před soud, které není zahráno do ztracena.

Má-li existovat důvera v právo, je v první řadě potřeba důvery ve stát. Důvery v to, že stát ochrání ty, jimž právo svdílí. Úloha chránit občany a zajišťovat dodržování právního řádu, je svěřena zejména policii a justici, tedy v první řadě soudcům a státním zástupcům. Není přitom možné, kteroukoli z těchto složek vyvíjet nad jinou, nebo všechny musí spolupracovat a fungovat jako celek. Ponejmenším z funkčního hlediska tedy považuji za nesmyslné, aby Ústavní soud chránil jen soudní moc, protože nezávislost policie i státních zástupců, je řádoucí úplně stejná, jako nezávislost soudcovská. Z dostupných dat přitom pro léta 2007-2012 vyplývá následující:

1. Reálná výše státního rozpočtu stoupla o 9,7%, avšak objem prostředků, s nimiž reálně hospodářské ministerstvo spravedlnosti, se snížilo o 8,44% a u ministerstva vnitra dokonce o 20,1%.⁶⁷
2. Početní stav příslušníků policie České republiky klesl za sledované období ze 46 000 na necelých 39 000⁶⁸, přičemž mluvčí policejního prezidia Pavla Kopecká uvedla, že počet policistů by vzhledem k úkolům, jejichž plnění policie zajišťuje, neměl klesnout pod 40 300.⁶⁹ Nedost na tom reálně došlo k poklesu příjmů policistů na 77,3% úroveň roku 2005!⁷⁰
3. Na jednu stranu lze mít snahu o zrušení zákona č. 418/2009 Sb. za neodvodněnou, protože reálný plat státních zástupců vzrostl o 26,7%, což je o 14,2% více než v případě soudců. Stejně tak ale platí, že platy obou těchto skupin se nezměnily od roku 2008.⁷¹ Nelze také pominout, že státní zástupci zdaleka nejsou šiblími státními zaměstnanci. Jejich odpovědnost a nároky kladené na jejich odbornost jsou neporovnatelně vyšší a proto je chybou porovnávat jejich honoráře s průměrným platem ve státní správě. Mítkem by měly být nejvyšší úředníci ústředních orgánů státní správy, například na úrovni ministrů, jejich náměstků a vedoucích pracovníků jednotlivých odborů.

Výše zmíněné informace mne vedou k následujícímu závěru:

Jak resort vnitra, tak i spravedlnosti jsou vysoce podfinancovány a počet policistů je tak nízký, že ohrožuje akceschopnost policie České republiky. Plat státních zástupců a soudců je konstantní již 4. rokem, což naprosto nekorresponduje s názorem Ústavního soudu, vyjádřeným v b. 62, že by tyto pozice měly zastávat jen ti nejlepší odborníci. Co by oni odborníci měli vést k tomu, aby tuto de facto nevděnou práci vykonávali? Prakticky neustále se zvykající agenda v civilních věcech, často iracionální odsudek společností ve věcech trestních, i v případě státních zástupců nejistá platová perspektiva, závislá spíše na

⁶⁷ Viz příloha číslo 1 tabulka 1

⁶⁸ Viz příloha 2 a 3

⁶⁹ HAD. *V Česku uflpomáhá a chrání méně než 40 tisíc lidí* [online]. ceskatelevize.cz, 7. listopadu 2011 [cit. 1. dubna 2013]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/142160-v-cesku-uz-pomaha-a-chrani-mene-nez-40-tisic-lidi/>>.

⁷⁰ Viz příloha číslo 1 tabulka 2

⁷¹ Tamtéž

nálad politické reprezentace, nejl na hospodá ské situaci státu? Navzdory zprávám bezpe nostní informa ní slufby, jejl kařdoro n upozor ují na pror stání zlo ineckých struktur do ve ejné správy, navzdory kauze plze ské právnické fakulty, i tomu, že stát dopustil existenci soukromých vysokých –kol poskytujících právnické vzd lání, i vy–et ování stále v t–ho po tu politik p sobících na celostátní úrovni, chci stále v ít tomu, že právní p edpisy nejsou v této zemi koncipovány tak, aby vytvá ely podmínky pro trestnou innost. že se ze strany legislativní moci jedná o pouhé omyly.

Prohla–uje–li ale Ústavní soud sám sebe ochráncem ústavnosti a demokracie, m l by v své ad zasáhnout ve chvíli, kdy je ohrožen systém brzd a protiváh. Ve chvíli, kdy je ohrožena nezávislost justice na výkonné moci, jako tomu bylo v tomto p ípad .

Místo toho aby v c posuzovalo z funk ního hlediska, rozhodlo se plénum pro formalistické srovnání ústavního postavení soudc a státních zástupc .

Nemá smysl rozebírat podrobn zp sob, jakým se plénum vypo ádalo s argumenty navrhovatele. Uvedu pouze argument z mého pohledu nejzásadn jí a tím je otázka rovnosti:

Samotná horní komora parlamentu ve svém vyjád ení uvedla, že p i posuzování návrhu tohoto zákona p edpokládala, že plat bude snížen v–em státním zam stnanc m. K tomu ov–em nedo–lo. Plat byl ve výsledku snížen jen velmi úzké skupin asi 4800 osob, z ehofl plénum vyvodilo, že ne–lo o akt, jehoř cílem bylo primárn p–kodit státní zástupce. Jak správn uvedla (a já jí za tu my–lenku d kuji) doktorka Wagnerová ve svém disentu, tato skupina není homogenní a je t eba ji rozd lit p inejmen–ím na 2 odli–né skupiny:

1. Ti, jejichř plat je stanoven zákonem a je jim zapov zena jiná výd le ná innost. Sem pat í soudci, státní zástupci a lenové vlády.

2. Ti, jejichř plat je stanoven zákonem a jejichř výd le né aktivity nejsou omezeny. Jde zejména o zákonodárce, ale i leny vlády, jeř jsou zpravidla rovn řl poslanci⁷²

Nezávislost zákonodárc ov–em na rozdíl od len první skupiny, nem že být ohrožena jejich vlastním rozhodnutím o snížení platu.

Text zákona . 418/2009 Sb. tedy p edstavuje jasný p ípad poru–ení neakcesorické rovnosti a bohapustého populismu bez jakéhokoliv m ítelného dopadu na finan ní situaci státu.

Období komunistické diktatury zdeformovalo morální profil eské spole nosti a to je podle mého názoru daleko nejhor–í d dictví p edlistopadové éry.

Dnes je eská republika bezpochyby demokratickým právním státem s legislativou západního st íhu, k níř by nás m l zna n p íblířit nový ob anský zákoník. Základním kamenem demokratické spole nosti ale není legislativa, nýřbrř práv morálka ob an , nebo oni dávají demokratické form vlády konkrétní obsah⁷³. Na–e spole nost zatím není p íravená na míru

⁷² A p ípadn tak v hlasování o d v e vlád podle l. 68 odst. 3 Ústavy, vyslovují d v ru sami sob .

⁷³ Obdobného názoru je i Irena Pelikánová PELIKÁNOVÁ, Irena. Morální aspekty práva a právní interpretace. *Bulletin advokacie*, 2010, ro . 17, . 10, s. 35-42

svobody a z ní plynoucí odpovědnosti, kterou s sebou demokracie nese, a i kdyby byla, neznamená to, že lze pustit lidské ego ze ztětí. My máme za všech okolností pouze vést polemiku o tom, jak má být onen ztětí dlouhý, nikoli však o tom, zda má existovat.

Z hlediska státních institucí je ztětí reprezentován zejména policií, justicí a armádou. Za sebeznížení pro stát proto považují to, v jaké míře se nedostává prostředků ministerstvu spravedlnosti a vnitra. Stát tímto přichází o jediné reálné prostředky vynucení svého práva a vystavuje se tak nebezpečí, že impérium na jeho území začnou vykonávat nestátní, zločinecké subjekty a organizace.

Jsem si vědom toho, že Ústavní soud je oprávněn jednat, a tedy eventuálně uplatnit svou derogativní pravomoc, pouze na návrh a jeho možnosti jak ovlivnit podobu právního řádu jsou tedy de facto značně omezené. Z výše zmíněných důvodů si ovšem myslím, že by neměl aprobovat existenci legislativy, je-li ve výsledku znamená snížení počtu a platů policistů i státních zástupců, nebo zhoršení materiálních podmínek pro výkon jejich práce. Rozhodně ne v současně situaci.

Chci bych zdůraznit, že podle mého názoru sám Ústavní soud porušil zásadu rovnosti a ochrany legitimního očekávání státních zástupců, je-li vytvořen vydáním nálezu sp. zn. Pl.ÚS 12/10. Svým rozhodnutím totiž ze státních zástupců udělal druhou kádu leny justice, by jak sám uvedl v b. 46, je si vědom toho, že ani oni, ani soudci, nemají možnost prostřednictvím své profesní organizace účinně bránit své stavovské zájmy vůči tlaku výkonné moci. Takto známým návrhu zákona zaútočila na justici, jejíž jedinou možnou reálnou oporou se ukázal být Ústavní soud.

Jsem navšost zklamaný z toho, že Ústavní soud, a tedy moc soudní, dal státním zástupcům najevo, že na ně hledí spatra a doufám, že tato deziluze nebude mít na jejich chůdu do práce negativní dopad.

2.4.3 Stavební spojení - retroaktivní snížení a zdanění státní podpory, problematika legislativní nouze⁷⁴

Tento nálezn je specifický svou délkou. Ta je dána jednak obsáhlou argumentací státního orgánu, jednak tím, že se v něm uplatnil institut přetrvání soudu, který je typický pro anglosaské právo.

Jsem přesvědčen o tom, že spolu s nálezy sp. zn. Pl.ÚS 55/10, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, případně sp. zn. Pl. ÚS 12/10, je-li s ním úzce souvisí, představuje pramen natolik obsáhlý, že by mohl

⁷⁴ nálezn Ústavního soudu ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. Pl.ÚS 53/10

být podmíněným zejména bakalářské práce. Já ovšem svůj komentář pochopitelných důvodů omezím jen na klíčové, maximálně stručné postřehy a hodnocení.

Pojednávaná kauza je mediálně známá. Ústavní soud v ní dospěl k závěru, že snaha vlády prosadit úpravu podmínek stavebního spojení prostřednictvím legislativní nouze, byla protiústavní. Pokud by Ústavní soud nezasáhl, došlo by k 50% zdanění záloh na stavební spojení poskytnutých státem s datel m za rok 2010, podmínky pro získání nároku na státní příspěvek by se změnily i pro smlouvy o stavebním spojení vzniklé před datem účinnosti novely zákona, pro futuro by byl příspěvek státu zdaněn 15%, zatímco nyní je od dan osvobozen a byla by snížena jeho výše o 5 procentních bodů na 10%

Obecně mohu říci, že v tomto sporu jsem takřka stoprocentně na straně stávajících a sdílím jejich názor na ústavní i společenský rozměr dané věci. Za liché považuji jejich argumenty snad jen v těchto bodech:

1. Nesouhlasím s tím, že by svolání mimořádné schůze sněmovny bylo protiústavní, jak je naznačeno v b. 8. Naopak se domnívám, že byl dodržen řád sněmovny, nebo i kdyby byla schůze svolána velmi kvapně, řád na tuto situaci pamatuje a dává v § 51 odst. 6 možnost hlasovat o odročení jednání, přičemž o toto právo nebyli poslanci připravěni.
2. Argument uvedený v části I./c útočící na neregulérní složení Senátu při hlasování o dané novele považuji spíše za úsměvný pokus z ranku ščo kdyby to vyšlo. Ostatně Ústavní soud se s ním popasoval znamenitě. Na druhou stranu věcný stav, kdy mandát trvá, není existence mandátu zvoleného senátora postavena najisto způsobilým v b. 12 považuji jednak za do značné míry politicky kulturní a jednak argumentačně hodnotné v tom smyslu, že pokud se opravdu jedná o ustálené vězení, lze jistě hovořit o ústavní zvyklosti generující legitimní očekávání. Trochu mě tedy mrzí, že se k tomuto argumentu plénum nevyjádřilo a spokojilo se s objasněním řádného složení Senátu po volbách.
3. Nesouhlasím s názorem vysloveným v části I./g, tedy že by stát měl povinnost obhajovat výši (jakékoli) daně, by byla pravdou, že sazba 50% je krajně neobvyklá. V tomto je třeba dát zapravdu Ústavnímu soudu a respektovat široké pole působnosti zákonodárce garantované ústavním pořádkem. To nemění nic na tom, že podle mého názoru má projednávaná novela pravé retroaktivní účinky, o nichž pojednám níže, a tedy tuto daň považuji za nepřipustnou.

Argumentaci ministra financí hodnotím jako velmi sofistikovanou, nicméně chybnou.

1. Na výtku navrhovatele, že s datel m nebyla dána efektivní možnost na změnu legislativy zareagovat, proto že legisvakání lhůta činila pouhých měsíců, kontroval v b. 57 tím, že vláda deklarovala změnu podmínek nároku na podporu ze stavebního spojení v koalici smlouv

z léta 2010. Tato úvaha by byla akceptovatelná pouze ve dvou případech:

- a) pokud by koaliční smlouva představovala právně závazný dokument
 - b) pokud by vlády tyto smlouvy během volebního období neměly a přesně je dodržovaly
- Jak ovšem víme, ani první ani druhé neplatí.⁷⁵

2. K názoru pana Kalouska, že vzhledem k tomu, že podpora za rok 2010 je na úřad oprávněných poukázána až v roce 2011 a tedy 50% zdanění není retroaktivní snad jen tolik, že podle této logiky by zaměstnanec svůj příjem za prosinec musel danit sazbou úrovnou pro následující ledení.⁷⁶

Nicméně bych byl ochoten ministrovo uvážování akceptovat, pokud by ovšem bylo dovedeno do důsledků. Přijem totiž podle zákona o stavebním spoření nevzniká ve chvíli, kdy jsou peníze na úřadu evidovány, ale v souladu s § 12 až ve chvíli, kdy jsou splněny další podmínky uvedené v odstavci 2⁷⁷

Tak jako sdílím názory stávovatelů, jsem zajedno i s tvrzeními Asociace českých stavebních spořitelů.

Za pozornost stojí jednak zejména v b. 61 a 62 oběrně popsané pozitivní dopady systému stavebního spoření na českou ekonomiku a zejména rozbor retroaktivních úroků přijaté úpravy v b. 64-66 a 69.

Na druhou stranu se nedomnívám, že změna v právní úpravě by měla za následek rapidní odliv klientů spořitelů a dramatické zhoršení podmínek pro jejich podnikání. Obdobně požadavek na vytvoření právní úpravy dlouhodobých úroků, jež by se neměly měnit po dobu 20 let, prezentovaný v b. 60. považuji za naprosto absurdní.

K replice navrhovatele obsažené v části III podotýkám, že je velmi dobře napsaná a obsahuje zásadní postupy k otázce legitimního očekávání.

K problematice ústavní konformity legislativního procesu

1. V b. 104 Ústavní soud s odkazem na svou judikaturu zdůraznil, že parlament je při legislativním procesu limitován Ústavou, jež je konkretizována jednacími řády obou komor a dále dlouhodobě neměnnými obvyklými postupy při přijímání zákonů, jež konkrétní komora zákonodárského sboru praktikuje. Myslím, že je potřeba zdůraznit, že zvyk není pramenem českého práva a Ústavní soud tak může poskytnout ochranu jen legitimnímu očekávání, které z této praxe vzniklo. Představa, že by toto očekávání byl Ústavní soud ochoten chránit je

⁷⁵ Obdobně viz replika navrhovatele, b. 87

⁷⁶ Obdobně argumentují i stávovatelé v replice v b.77-79

⁷⁷ § 12 odst. 2. zákona č. 96/1993 Sb. o stavebním spoření ve znění zákona č. 227/2009 Sb. účinnému ke dni 9. prosince 2010

§(2) *Zálohy státní podpory, připravené na účet ústávovatele do konce doby spoření, vyplatí stavební spořitelna ústávovatelovi:*

a) *pokud ústávovatel po dobu 6 let ode dne uzavření smlouvy nenakládá s uspořenoou částkou, nebo*
b) *pokud ústávovatel v období do 6 let ode dne uzavření smlouvy uzavřel smlouvu o úvěru ze stavebního spoření a pouští je uspořenoou částku, peněží prostředky z tohoto úvěru a tyto zálohy státní podpory na bytové potřeby.*

ovšem zvlátní, uvážíme-li, jak benevolentní je ve své podstatě pro tuto legislativní proces⁷⁸ (viz odkaz na nálezy a část DP kde toto kritizuju, ta se nachází v MP k 2 nálezu)

2. Jako problematický vidím i výklad podmínek, nutných pro možnost vyhlášení stavu legislativní nouze. Plénum odkázalo na závěry obsažené v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 55/10, (část V.C), který byl ovšem vydán až 3 měsíce po přijetí diskutovaného zákona a zákonodárci tudíž nemohl být znám.⁷⁹

Souhlasím s názorem soudu, jenž je obsahem části IV./c, tedy že vyhlášení stavu legislativní nouze nesmí být prostředkem k omezování práv opozice a jde o legislativní nástroj výjimečný, jehož využití musí být odvozeno. Ústavní soud však jistě měl přiležitosti podmínky legislativní nouze specifikovat. To že tak neučinil, nebo že jeho vyjádření bylo tradičně vágní nelze přičítat vládě k tíži.

Je pravdou, že opozice poučila naprosto obvyklých a legitimních prostředků k tomu, aby zabránila přijetí napadeného zákona. Ústavní soud ovšem neměl na jedné straně pomoci legitimitu vyhlášení stavu legislativní nouze s mírou omezení práv opozice a na straně druhé odmítnout vzít v potaz, že se konala obecná i podrobná rozprava a své argumenty přednesla i opoziční poslanci (viz b. 99 a 118).⁸⁰

Pobouřila mne ovšem dezinterpretace, kterou Ústavní soud předvedl v b. 120. Vláda nikdy netvrdila, že důvodem pro uplatnění institutu legislativní nouze byly námitky opozice uplatněné v souladu s jednacími řádky Sněmovny. Důvodem byly reálně hrozící negativní dopady na státní rozpočet pro rok 2011, vyhlášené ministrem financí v b. 50 na 45 mld. Kč. Ústavní soud měl tedy svou argumentaci směřovat k tomu, jak vážný zásah do struktury rozpočtu by představovalo nepřijetí projednávaného zákona. Místo toho ale plénum v b. 122 argumentovalo tím, že jde o naprosto standardní politickou situaci, kterou je ostatně i právním řádem upravené rozpočtové provizorium. Logika pléna je tedy taková, že rozhodnutí přijatá demokratickým způsobem s plným uplatněním práv parlamentní opozice, nemohou mít na stát, respektive jeho finanční situaci, negativní dopad. Dovolím si soudu připomenout, že i Adolf Hitler byl zvolen kancléřem v demokratických volbách a pro Německo, natožpak pro Evropu, to nemělo zrovna blahodárné důsledky. Podotýkám, že by mě skutečně nesmírně zajímalo, z jakého pramene Ústavní soud vyvodil, že podmínkou pro akceptaci vyhlášení legislativní nouze je souhlas více než třetiny členů Poslanecké sněmovny

⁷⁸ Viz 2.4.2.1 K legitimnímu omezení ochrany hmotného zabezpečení soudce

⁷⁹ Tento nálezy kritizoval například KOLMAN, Petr. Maximální zdrženlivost - aneb krátká poznámka k defektivnímu nálezu Ústavního soudu. *R. Právní rádce*, 2011, ro. 19, č. 5, s. 54

⁸⁰ Na tuto skutečnost mimo jiné poukazuje ve vynikajícím článku Jindřicha Syllová. Upozoruje nejen na to, že stav legislativní nouze je v České republice používán velmi často, se souhlasem Ústavního soudu, mimo striktní zákonem vymezené podmínky, ale také na účelovost a nepřesvědčivost argumentů pléna. Zde razí uje, že úprava institutu legislativní nouze de facto neumožňuje, aby při jejím použití došlo k takovému deficitu demokracie, jenž by vyžadoval zásah Ústavního soudu. Naopak vyzdvihuje jeho účinnost při často složitě prosazování vládní politiky SYLLOVÁ, Jindřich. K nálezu Ústavního soudu týkajícímu se legislativní nouze. *Asopis pro právní vědu a praxi*, 2011, ro. 19, č. 3, s. 249-258

Nyní se dostávám k meritu sporu, tedy k otázce retroaktivity právní úpravy a jejímu vlivu na legitimní očekávání adresátů právní normy.

1. Východisko soudu prezentované v b. 149, že změna právní úpravy s sebou automaticky nese zásah do legitimního očekávání obyvatele je nepravdivé a jeho použití je úložené.

Případy, kdy předchozí ustanovení nových právních předpisů stanoví, že na právní vztahy založené před účinností nového zákona se budou řídit starou právní úpravou, nejsou neznámé a toto řešení právoplatně existuje v občanském právu.

2. Souhlasím s tvrzením Asociace českých stavebních společností uvedeným v b. 69, že 1. II posuzovaného zákona má právě retroaktivní účinky. Možnost převést uspořené finance do budoucích let za účelem nárokování státní podpory nesmí být u všech smluv bez výjimky podmíněna prohlášením účastníka, že v rámci této smlouvy fládá o poskytnutí státní podpory.

3. Jsem rád, že plénum došlo k názoru, že mimořádná daň uvalená na příspěvek stavebního spojení pro rok 2010 je protiústavní. Podle mého mínění není ale důvodem porušení legitimního očekávání státních orgánů, ale její faktické právě retroaktivní působení.

4. Celý problém má z mého pohledu ješt jeden, jak říká Angličané: *šLast but not least*, rozměr, a sice morálně etický.

I když ve smluvních vztazích, jichž se tato kauza dotýká, je kontrahentem stát, jde jistě o poměr soukromoprávní, jehož určujícím atributem je rovnost smluvních stran. Takový vztah pak nemůže být jednostranným a jeho modifikace je možná pouze dohodou. Stát v daném případě ovšem zneužil toho, že je zároveň nositelem veřejné moci a závazek ze smluv plynoucích se jednostranně do určité míry zprostředkoval, což obhajoval ve veřejném zájmu na stabilitu státního rozpočtu. Domnívám se, že stát svým jednáním porušil zásadu rovnosti a vyslal společnosti velmi negativní signál, protože podle mého soudu je ochrana smluvních vztahů a jistota jejich vymahatelnosti esenciálním předpokladem samotné existence práva. Opakovaná situace představuje degradaci právního řádu na soubor nevalné literatury a ve svých důsledcích naprostý rozklad a zkázu společnosti.

K odlišným stanoviskům dodávám následující:

Panu Balíkovi bych doporučil, aby se vyjadřoval tak, jak se právník vyjadřovat má: Jasně, stručně a srozumitelně. Nálezy Ústavního soudu nejsou vhodným místem pro literární exhibici a doufám, že pro příště bude své ego krotit natolik, aby k obdobným excesům nedošlo, protože jeho exkurzy do historie nebo e tity, ani odkazy na jeho literární činnost opravdu nikoho nezajímají. To mu vzkazuje nezbedný student.

Pokud jde o tvrzenou bagatelnost, pak bych pana soudce rovněž prosil, aby porovnával porovnatelné a tedy 2000 Kč v poměru k průměrnému ročnímu příjmu (podotýkám, že jde o

hrubý příjem), pak jde o poměr 300 000 (12x25000) a 500 mil. ke státnímu rozpočtu na rok 2011, jehož výdaje činily 1179 mld. Pro státní rozpočet tedy onen příjem představuje 0,66% příjmu, zatímco 0,5 mld. tvoří pouhých 0,042% výdaj státního rozpočtu.

Navíc státním rozpočtem není jednotlivce, ale členové Poslanecké sněmovny a posuzovány nejsou dopady na jednotlivce, ale na společnost, a šlo by o veřejné finance, nebo ochranu legitimního očekávání. Samozřejmě souhlasím s tím, že není ve veřejném zájmu, aby se Ústavní soud zabýval bagatelními případy, myslím si však, že pokud je součástí ústavní stížnosti návrh na zrušení právního předpisu, nebo jeho části, hodnota řízení nemůže a nesmí být důvodem pro to, aby se soudci Ústavního soudu odmítli případem meritorně zabývat.

Na druhou stranu, obsahuje tento nálezný disens, který prakticky přesně odráží mé vlastní pocity z rozhodování Ústavního soudu. Jeho autorem je Vladimír Kříž a rozdělil bych jej na dvě části ohraničené bodem 15.

V první části se projevuje zásadní rozpor mezi našimi názory, kdy autor vychází z teze mimořádné diskrece zákonodárce při regulaci daní, jejímž jediným ústavním limitem je flagrantní disproportionálnost a šrdousící efekt a mým míněním, které jsem prezentoval výše. To ovšem nic nemění na tom, že disens má vynikající úroveň a rozhodně stojí za prostudování.

První část pak představuje kritiku postupů Ústavního soudu tak břitkou a trefnou, že bych se nikdy nenadál, že autorem bude jeden ze soudců Ústavního soudu. Závěrem si proto dovoluji poukázat delší citaci, nebo dokonale parafrázovat nelze.

šití připomínám jen, že nadále kritizují v tiskovém názoru pro šsynkreticky a kompilativně vybudovanou argumentační konstrukci, nesourodost užitých judikatorních pramenů, prezentaci jednotlivých vytržených tezí bez zakotvení v poměrech dané kauzy, i absenci rozlišení mezi tím, co být má (pedagogicky, resp. akademicky) a co jest (reálné), a co provokuje o sobě vada procesu o nevyhnutelnost zásahu bez ohledu na v procesu dosažený výsledek, a co naopak takový přístup nemá

Souhlasím tedy sice s rozhodnutím pléna Ústavního soudu, s jeho odvoláním se však naprosto neztotožňuji.

2.5. Další rozhodnutí

2.5.1 Stručná shrnutí několika rozhodnutí

2.5.1.1 K legitimnímu oekávání členů družstva na převod bytové jednotky⁸¹

Aktivně legitimováni k podání námítky, která předvede jiné opatření neumožňuje družstvu splnit zákonnou povinnost převést bytové jednotky na členy družstva⁸² jsou pouze členové družstva, nikoli družstvo samo, nebo právníci jsou ex lege nositeli legitimního oekávání vztahujícího se k tomuto převodu.

Vzhledem k tomu, že převodem bytů na členy družstva nesmí nic bránit, není přípustné, aby tyto byty byly předmětem uspokojení pohledávek.

2.5.1.2 K legitimnímu oekávání v oblasti sociálních práv⁸³

V oblasti sociálních práv nemohou subjekty jimi zavázané být nositeli legitimního oekávání. Zdrovodnil to tím, že účelem jejich ústavního zakotvení bylo pouze zavázat stát k tomu, aby svým občanům poskytoval minimální sociální standart. Míra zajiřované péče je ovšem odvislá zejména od ekonomické situace, resp. stavu veřejných (státních) financí. Proto ani přiznanou výši sociálních dávek nelze považovat za definitivní a je třeba počítat s tím, že mohou být v budoucnu změněny.

2.5.1.3 K vyvažování základních práv⁸⁴

Při kolizi ústavních práv a jejich vyvažování nemá žádné z nich ipso facto přednostní postavení. Naopak je třeba každým případem posoudit pečlivě s tím, že je třeba brát v potaz zejména otázku dobrých mravů a spravedlnosti, kteréfto jsou rovněž legitimním důvodem pro rozhodnutí, jefto je formálně contra legem, stejně tak jako pro změnu konstantní judikatury soudu.

⁸¹ náleží Ústavního soudu ze dne 23. ledna 2008, sp. zn. I.ÚS 676/07

⁸² Viz § 23 odst. 2. zákona o vlastnictví bytů č. 72/1994 Sb. ve znění pozdějších předpisů

⁸³ náleží Ústavního soudu ze dne 23. dubna 2008, sp. zn. Pl.ÚS 2/08

⁸⁴ náleží Ústavního soudu ze dne 14. září 2010, sp. zn. Pl.ÚS 34/09

2.5.1.4 Neplatné právní úkony a dobré mravy⁸⁵

Bylo by proti dobrým mravem, piznat ochranu vlastnického práva tomu, kdo se zavázal převést vlastnictví k určité věci na jiného a vlastnické právo mu stále svdí pouze proto, že tento závazek nesplnil.

Legitimní oekávání vzniká i z vadného právního úkonu (kontraktu), pokud se na jeho základě chovají strany určitým způsobem a toto chování není řádnou ze smluvních stran považováno za odporující obsahu úmluvy. Pítom platí, že intenzita legitimního oekávání s časem roste.

2.5.2 Ostatní nálezy

2.5.2.1 Legitimní oekávání pí změn právního předpisu a derogací úinky rozhodnutí Ústavního soudu⁸⁶

K tomuto nálezu se jifdříve vyjádřil pan Langáček, na něj odkazuji⁸⁷ a dodávám: e-ení navržené panem Langáčkem považuji za ideální a troufám si tvrdit, že je napováfenou, že plénum nedomyšlelo všechny konsekvence svého rozhodnutí.

Nález nicméně považuji za pozoruhodný i díky tomu, že výborně demonstruje, jakým způsobem se Ústavní soud může stavět k tak zásadní otázce, jako jsou úinky jeho negativní zákonodárné pravomoci.

S odvoláním na nález sp. zn. Pl. ÚS 21/01 Ústavní soud sice tvrdí, že jediným myslitelným důsledkem derogace určitého právního předpisu je jeho odstranění z právního řádu a nikoliv ofiivení předchozí úpravy, nížle však uvádí, že díky tomu, že nález sp. zn. Pl. ÚS 2/02 zrušuje derogací ustanovení zákona, je oprávněný názor stflovatele, že pokud Ústavní soud vyhová jeho návrhu, dojde k ofiivení derogovanou novelou zrušených ustanovení. Pítom upozoruje na rozhodnutí pléna sp. zn. Pl. ÚS 5/94.

Nález, o něm nyní pojednávám, ovšem uzavírá tvrzením, že takový postup by měl za následek: *š vznik zna né právní nejistoty nejenom v právech subjektů, na které se vztahoval refim § 879c a § 879e občanského zákoníku, ale i u práv těchto osob. Proto Ústavní soud odlofil úinnost zrušené ustanovení zákona č. 229/2001 Sb. do 31. prosince 2004, aby tak poskytl Parlamentu České republiky dostatečně dlouhou dobu k přijetí potřebné právní úpravy.*

⁸⁵ nález Ústavního soudu ze dne 12. května 2011, sp. zn. I.ÚS 3571/10

⁸⁶ nález Ústavního soudu ze dne 7. dubna 2004, sp. zn. Pl. ÚS 2/02

⁸⁷ LANGÁČEK: *Ochrana legitimního oekávání* s. 1857-1858

Dovolím si tvrdit, že takovýto závěr Ústavního soudu je naprosto nepřijatelný, zejména v nález, v němž Ústavní soud opírá své rozhodnutí o princip ochrany legitimního očekávání, nebo právo, ono je zde naprosto v domněnku ignorováno.

Z argumentů soudu logicky vyplývá, že za běžnou je třeba považovat situaci, kdy po zrušení určité právní úpravy rozhodnutím Ústavního soudu, nastává v právní úpravě určité vakuum, je-li by měla svou zákonodárnou činností vyplnit parlament. Pokud ovšem Ústavní soud zruší ustanovení derogací, dojde k obfívnutí právní úpravy.

Lze tudíž mít zato, že Ústavní soud považuje nález sp. zn. Pl.ÚS 5/94. za speciální ve vztahu k nález sp. zn. Pl. ÚS 21/01. Odvolání na nález sp. zn. Pl.ÚS 5/94 nicméně považuji za v lepším případě nevhodné, v horším za přímo irelevantní. V nález samotném totiž v obecně není pojednáno o tom, proč by měla derogace určitého ustanovení způsobit obfívnutí původní právní úpravy. Rozhodnutí se omezuje na prosté konstatování, že výrokem nález dochází k rehabilitaci § 324 trestního řádu. Vzhledem k tomu, že plénum nepovažovalo za nutné tento mechanismus podrobněji vysvětlit, docházím k závěru, že daná praxe byla v té době obvyklá. To by ovšem znamenalo, že mezi výše zmíněnými nálezy nemohl být vztah speciality, ale uplatnil by se princip aplikativní jednoty pozdějšího z nálezů a tudíž by v rozporu se závěrem soudu k obfívnutí původní úpravy nemohlo dojít.

Celé extempore ovšem Ústavní soud vyperkoval, když se nakonec přece jen odchýlil od své judikatury, což obhajoval jakousi snahou o zachování právní entropie. Zvolené řešení, je ovšem s tímto cílem v naprostém rozporu, neboť narozdíl od řešení představeného panem Langákem i možnost obfívnutí původní právní úpravy, povede pouze k tomu, že až do přijetí úpravy nové (to jest ideálně až po 1 roku), bude zákon mluvit.

Toto je alespoň podle mého názoru správná interpretace nález sp. zn. Pl.ÚS 2/02. Ústavní soud ovšem tvrdí, že účelem tohoto nález bylo ořízení § 879c-§ 879e občanského zákoníku, přičemž argumentuje tím, že smyslem odlovení účinnosti derogace bylo umožnit zákonodárci, aby přijal takovou právní úpravu, je-li by reagovala právní na onu nejistotu v právním postavení těchto osob.⁸⁸

Pokud bych se tedy ve výsledku mylil a vyzní nález sp. zn. Pl.ÚS 2/02 by bylo skutečně takové, jak tvrdí Ústavní soud, pak bych se zejména musel společně s panem Langákem plénu Ústavního soudu omluvit, neboť by v jeho rozhodnutí na věcny, i tím věcny, naše výtky bylo pamatováno.

Nicméně si stále stojím za svým a tvrdím: Možná že jste to tak mysleli, ale rozhodně jste to tak nenapsali!

⁸⁸ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 20. listopadu 2007, sp. zn. II.ÚS 755/06

2.5.2.2 P edkupní právo na spoluvlastnický podíl⁸⁹

V roce 2000 byla st flovatelka spolu s R.H. spoluvlastníkem 9 pozemk . Ten jí vyrozum l o tom, fe má v úmyslu sv j podíl na pozemcích prodat a stanovil jí lh tu 7 dní pro uplatn ní p edkupního práva. St flovatelka R.H. oznámila, fe se k v ci vyjád í v zákonné lh t 2 m síc . B hem nich ov-em R.H. prodal sv j podíl ke 2 pozemk m P.B. St flovatelka stále ve lh t 2 m síc reagovala výzvou v í P.B., aby na ni ony pozemky p evedl za stejných podmínek, jaké byly stanoveny v kupní smlouv mezi ním a p vodním spoluvlastníkem. Tento nárok pak st flovatelka flalovala i u okresního soudu, který jí vyhov l. Soud druhé instance v-ak flalobu zamítl. Argumentoval tím, fe lh ta pro uplatn ní p edkupního práva je sice i v p ípad neodmítnutí nabídky ke koupi dvoum sí ní, ale v této lh t musí k vyplacení kupní ceny dojít, jinak p edkupní právo zaniká. Fakt, fe st flovatelka nemohla své právo uplatnit, nebo b hem lh ty zm nily pozemky vlastníka, nepovafloval za z etele hodný.

Nejvy-í soud pak byl je-t p ísn j-í a rozhodl, fe protofe st flovatelka ve lh t stanovené flalovaným jeho nabídku k odkupu spoluvlastnického podílu nep ijala, zanikla jí i zákonná dvoum sí ní lh ta pro uplatn ní p edkupního práva.

Ústavní soud rozhodl ve prosp ch st flovatelky s tím, fe obecné soudy bez pat í něho od vodn ní nerespektovaly rozhodnutí Nejvy-ího soudu sp. zn. 2 Cdon 310/96 a tím poru-ily legitimní o ekávání st flovatelky vyplývající z vlastnictví jejího podílu na nemovitostech. Zd raznil také, fe soudy pochybily, kdyfl na daný p ípad aplikovaly § 43 ob anského zákoníku, nebo v tomto p ípad nejde o klasický návrh na uzav ení smlouvy, ale o projev realizace p edkupního práva.

Já se ov-em v této kauze musím zcela jednozna n p iklonit k argumentaci Nejvy-ího soudu. Ústavní soud v od vodn ní nálezu sice relativn obsáhle popisuje soudobou právní úpravu, ov-em dle mého názoru tak íní relativn zbyte n , nebo pouze opakuje názor Nejvy-ího soudu, id est v ci nesporné.

Argument týkající se neod vodn né zm ny judikatury by byl jist namíst , pokud by jej v-ak Nejvy-í soud provedl. Ústavní soud totiž aplikoval právní v tu rozhodnutí Nejvy-ího soudu na p ípad, který není skutkov totoflný.

V právní v t rozhodnutí sp. zn. 2 Cdon 310/96 se sice íká, fe: *šP edkupní právo zaniká, uplyne-li marn doba stanovená k vyplacení nemovitosti nabídnuté ke koupi, jestliffe v-ak p ed uplynutím této doby byl nabídnutý spoluvlastnický podíl p eveden na jiného, do-to k poru-ení zákonného p edkupního práva, nikoliv k zániku tohoto práva uplynutím stanovené doby.*õ, tato

⁸⁹ nález Ústavního soudu ze dne 10. kv tna 2006, sp. zn. I.ÚS 156/05

v ta v–ak platí pouze za p edpokladu, že prodávající nestanovil oprávn ěnému z p edkupního práva lh tu pro vyjád ění k tomu, zda hodlá svého práva vyuffít. Odvolací soud se tak ve svém rozhodnutí ztotořnil s názorem Nejvy–řho soudu, kdyfl mimo jiné uvedl:

řVzhledem k tomu, že v nabídce nebyla ur ěna lh ta pro vyjád ění, platí lh ta 2 m síc k výkonu p edkupního práva spoluvlastníka, stanovená v ř 605 ob anského zákoníku.ř

Je tedy nepochybné, že vý–e zmín ěná právní v ta platí pouze v p ípad ě, že oprávn ěný ve stanovené lh t souhlasil s vyuffitím svého p edkupního práva. To samo o sob ě vyplývá i z logiky v ěci, nebo by bylo krajn ě neú elné omezovat smluvní volnost povinného dvěma sí ní lh tou v p ípad ě, že by v–ichni oprávn ění k p evodu p edkupním právem zatřfené v ěci dali souhlas. Nejvy–ř soud si naopak své p edchozí judikatury byl zjevn ě do b e v dom, nebo na ni transparentn ě odkázal.

Díky vý–e zmín ěnému se ukazuje být lichou i námitka Ústavního soudu, jífl poukazuje na specifitost lh ty podle ř 605 ob anského zákoníku, nebo Nejvy–ř soud tvrdí, že tato lh ta se vztahuje na zaplacení kupní ceny a nikoliv na p íjetí nabídky odkupu spoluvlastnického podílu. Nabídka a její akceptace je upravena v ř 43n. ob anského zákoníku.

Ufl v bec pak nerozumím tvrzení Ústavního soudu, že obecné soudy nevzaly v potaz rozdíl mezi p edm ětem prodeje a p edm ětem p vodní nabídky. Pokud prodávající nabídne k odkoupení spoluvlastníkovi 9 pozemk ě a ten v zákonné lh t neuplatní své p edkupní právo ani k jednomu z nich, pak je dle mého názoru naprosto irelevantní, že st řlovatelka se domáhá toho, aby soud uložil řřlovanému p evodci povinnost prodat jí pouze pozemky 2, nebo její p edkupní právo zaniklo ke v–em 9 pozemk ěm.

Za velmi úsm ěvné na argumentaci Ústavního soudu povařřuji zejména to, že oso uje Nejvy–ř soud z poru–ování principu legitimního o ěkávání zmnofení majetku v d sledku nekonzistentního rozhodování, p í emfl je z ejmé, že se soudci Ústavního soudu ani neobt řřovali seznámit s (mimořhodem nijak obsáhlým) judikátem, na rozporu s nímfl celé od vodn ění vý–e zmín ěného nálezu stojí a spokojili se s právní v tou, z n ě j pon kud ne– astn ě abstrahovanou.⁹⁰

⁹⁰ K problematice právních v t se vyjád ěl v komentá ě k blogu Pavla Molka Zden ěk Kühn, jenfl ekl: ř*Uffitek právní v ty je jen v tom, že rychle zjistím, o jakou právní otázku tam jde. V dne–ním zrychleném sv t ě jde o uffitek tak velký, že pln ě od vodní smysl právních v t. K aplikaci právní v ty v–ak bude nutno si obvykle p e řst celý judikát, nebo jinak se obvykle právní v ta nedá sama aplikovat.ř* KÜHN, Zden ěk. *Právní v ty– as na zm nu?!* [online]. Jinepravo.blogspot.cz 4. prosince 2006 [cit. 20. b ezna 2013]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2006/12/prvn-vty-as-na-zmnu.html> >

Bohuřřel je dnes takovéto chování soudc ě pro jejich vytřřfenost z ejm ě utopí.

SMEJKALOVÁ, Terezie. Právní v ty a ratio decidendi. *Jurisprudence*, 2012, ro ě . 21, ě . 5, s. 3-8 Nap řklad Terezie Smejkalová zastává názor, že právní v ta má pouze informa ění a anota ění funkci. To je dáno zejména jejím řřkastrofálním informa ěním deficitemř, který je d sledkem snahy o co nej–řř generalizaci p ípadu. Právní v ta se tak odpoutává od konkrétní kauzy, řřje dál jako obecné pravidlo a je de facto aplikována obdobn ě jako právní p edpis, tedy i na p ípady, jeřř mohou být skutkov ě zna ě odli–né.

Dal–ím problémem legitimacy právních v t v na–em prost ědí je otázka d lby moci a fakt, že soudy tímto zp ě sobem nahrazují ěinnost zákonodárce, by ě jsou povolány rozhodovat pouze v konkrétních p ípadech. Obdobn ě se pak chovají i jednotliví stanoviska nejvy–řch soud ě.

2.5.2.3 K principu dobré víry jednotlivce ve správnost akt ve ejné moci v horizontálním právním vztahu⁹¹

Okolnosti p ípadu jsou výborně shrnuty v narativní ásti abstraktu nálezu. P ípadným zájemc m jej doporu uji k seznámení se skutkovým stavem kauzy, d íve neřl p istoupí ke studiu samotného rozhodnutí a rovn ěl na n j tímto odkazují.

Ústavní soud v této kauze postupoval obdobn ětristním zp sobem, jako v p ípad nálezu sp. zn. I.ÚS 385/07⁹², nebo ěal p ednost ochran šlegitimního o ekávání st flovatele p ed ochranou skute něho vlastnického práva vedlej ěho ú astníka.

Rozsah a ú el této práce mi bohuřel nedovoluje zprost edkovat tená i v dostate né mí e argumenty ú astník ězení, ani stanoviska Nejvy ěho a Ústavního soudu. P ípadné zájemce proto odkazují na p edm tný nález a zejména pak na dissent Ivany Jan ě, s nímřl se pln ztotořl uji.

P esto se domnívám, ře je pot eba upozornit na následující:

1. Zatímco Nejvy ěí soud: *řústavní stířnost povařuje výhradn ě za polemiku s právním posouzením v ci ze strany obecných soud ě. Stířnost tak postrádá ústavní právní podklad a je pouze pokusem o ěal ě p ezkoumání napadených rozhodnutí mimo rámece soustavy obecných soud ě.ř*, (viz b. 9) Ústavní soud danou záleřitost shledal hodnou p ezkumu ve vztahu k ochran ě legitimního o ekávání zmnoření majetku.

Daný stav povařuji za krajn ě ne ěastný. Ústavní soud jifl v mnoha svých nálezech zd raznil, ře: *jeřo úkolem je ochrana ústavnosti (l. 83 Ústavy ěské republiky) a zásadn ě není oprávn ěn zasahovat do rozhodovací ěinnosti obecných soud ě, nebo není vrcholem jejich soustavy (srov. l. 81 a 90 Ústavy ěské republiky). Ústavní soud není zásadn ě povolán k p ezkumu správnosti aplikace jednoduchého práva, m ře tak ěnit pouze tehdy, shledá-li sou asn ě i poru ění n kterých ústavních kautel.*⁹³

Li ěli se ov ěm názory vrcholných orgán ě soudní soustavy na to, zda je daná kauza p ezkoumatelná Ústavním soudem, je z ejmé, ře podmínky p ezkumu nejsou jednozna né. To pak m ře mít za následek libov ěli soudc ě Ústavního soudu stran toho, jakými p ípady se budou zabývat, cořl popírá princip právní jistoty a ochrany legitimního o ekávání. Proto si myslím, ře by jejich zp esn ění nebylo od v ci.

2. Z dissentu mimo jiné vyplývá, ře práva garantovaná ústavním po řádkem nelze degradovat na pouhé legitimní o ekávání a dále ře legitimní o ekávání má men ěí váhu, neřl dobrá víra zalofřená aktem ve ejné moci.

⁹¹ nález Ústavního soudu ze dne 3. prosince 2007, sp. zn. I.ÚS 544/06

⁹² Viz 2.3.3. 1 K posuzování státního ob anství v ězení o vydání v ci dle restitu ěních p edpis ⁶¹

⁹³ Viz nap ěklad nález sp. zn. II.ÚS 274/06, sp. zn. III.ÚS 558/06 a sp. zn. IV.ÚS 814/06

2.5.2.4 K legitimnímu oekávání akcioná ⁹⁴

Vzhledem k tomu, že tato práce nepojednává o ústavnosti squeeze outu, ale ochran legitimního oekávání, omezím své stručné shrnutí plenárního nálezu pouze na toto hledisko.⁹⁵

Relevantní je zejména b. 61, v němž Ústavní soud vyjádřil názor, že institut nuceného výkupu akcií prakticky nelze, díky vysoké proměnlivosti tržního prostředí a jedinečnosti každého posuzovaného případu, podrobit abstraktní kontrole ústavnosti. V obecné rovině lze říci, že záruka spravedlivého protiplnění za odkoupené akcie představuje pro minoritní akcionáře souhlas české národní banky s výší ceny za akcii nabídnutou majoritním akcionářem podle § 183i obchodního zákoníku a squeeze out tudíž není možné označit za protiústavní. Nelze přitom pominout, že legitimní oekávání akcionáře se nemůže rovnat legitimnímu oekávání spojenému s vlastnictvím jiného majetku. Postavení akcionáře se totiž odvíjí od množství akcií, které vlastní. Z toho pak vyplývá i možnost a riziko změny práv a povinností podílníka akciové společnosti, zejména jedná-li se o akcionáře minoritního.⁹⁶

2.5.2.5 Ústavní požadavky vztahující se k publikaci mezinárodních smluv⁹⁷

2.12.1959 byla mezi SR a SSSR uzavřena dohoda o sociálním zabezpečení. Po rozpadu Sovetského svazu zahájilo československo jednání s jeho nástupnickými státy o tom, zda se považují být vázány smlouvami uzavřenými Sovetským svazem. Jednání s Arménií se ovšem ani nepodařilo zahájit a nakonec jí byla českou republikou 28.4.2004 zaslána nota o ukončení úspěšného jednání. Žádné smlouvy uzavřené mezi SR a SSSR tudíž žádná ze stran nadále nepovažovala za závazné. Tato nota ovšem nebyla zveřejněna ve Sbírce zákonů. Střevatel, občan Arménie, podal 13.1.2005 české správě sociálního zabezpečení žádost o odchod do starobního důchodu. Tato žádost byla zamítnuta, nebo střevatel nesploval podmínky pro jeho přiznání uvedené v § 29 zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění (doba pojištění a věk pojištění).

Proti rozhodnutí ÚSSZ podal střevatel žalobu, kterou ale jak Městský soud v Praze, tak i Nejvyšší správní soud zamítl.

⁹⁴ náleží Ústavního soudu ze dne 27. března 2008, sp. zn. Pl.ÚS 56/05

⁹⁵ Této kauze se ve svém článku, otištěném ještě před vydáním odvodnění tohoto nálezu v nově Maria Bertl, která došla k naprosto opačnému závěru, nejlépe Ústavní soud. Pro podrobnější seznámení s alternativním úhlem pohledu, který je mi mnohem bližší, a jeho důvodů proto odkazují na ni BERTL, Marija. Ústavní aspekty české regulace squeeze-outu. *Jurisprudence*, 2008, ročník 17, číslo 3, s. 8-14

⁹⁶ K právnímu postavení, legitimnímu oekávání a neefektivní ochraně drobného investora rovněž ZIMA, Petr. Freeze-out, *Právní rozhledy*, 2012, ročník 20, číslo 20, s. 710-712

⁹⁷ náleží Ústavního soudu ze dne 24. března 2009, sp. zn. I.ÚS 420/09

Státní obhajoba svobodní nárok v b. 3 obhajoval tím, že diplomatické note a obdobné neveřejné akty nejsou, narozdíl od mezinárodních smluv, v české republice pramenem práva a jeho případ by tudíž měl být projednán podle Dohody mezi ČR a SSSR o sociálním zabezpečení uzavřené 2.12.1959 a publikované pod číslem 116/1960 Sb.

Nejvyšší správní soud oponoval tvrzením, že žalobci nemohlo vzniknout legitimní očekávání, neboť v době kdy o dle chodě řádal, řádný ze stát Dohody již neexistoval. Rovněž odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 1998 30 sp. zn. Cdo 2353/98, ve kterém Nejvyšší soud mimo jiné uvedl, že vztah mezi českou republikou a Arménií v oblasti sociálního zabezpečení je od 1. 1. 1993 bezesmluvní. Zdůraznil také, že R sice podle čl. 34 Vídeňské úmluvy vycházela z předpokladu sukcese nástupnických států do vztahů vzniklých na základě smluv uzavřených SSSR, ovšem pouze do chvíle uzavření těchto jednání, to jest 28.4.2004.

Ústavní soud ovšem dal státní obhajobě v b. 22 zapravdu. Dle jeho mínění lze princip: „Neznalost zákona neomlouvá, aplikovat pouze v případě, že je určitý právní předpis ústavní, pokud je ve veřejné publikace je jednou z podmínek nabytí závaznosti právní normy.

Akceptovatelný předpoklad není ani stav, kdy by předpoklad k prameni práva byl nepřiměřeně ztížen.

Ústavní soud tedy zcela správně v b. 32 pokáral ministerstvo zahraničí za nesplnění publikační povinnosti stanovené § 5 odst. 1 písm. b) zákona o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv a poskytl ochranu státní obhajobě legitimnímu očekávání.

Dovolím si využít toto místo k určité polemice. Stát má povinnost zveřejňovat své právní předpisy dostupnou formou, což vyplývá ze zásady netolerance neznalosti práva a to je naprosto v pořádku. Lze se nicméně domnívat, že znalost právního řádu je u běžného občana nezbytná. Běžný občan nekoná v souladu s právem, ale v souladu s morálkou. Právní systém je totiž normativním systémem, jenž vytváří jeho očekávání v běžném životě. Lidská mysl ne (de)formovaná studiem práva uváží v intencích, je-li by bylo možné nazvat iusnaturalistickými. Z osobní zkušenosti si dovoluji tvrdit, že morální systém západní civilizace spočívá na těchto pilířích:

1. pacta sunt servanda
2. Ekvita v případě náhrady škody a jednání ve veřejné moci
3. Talio v případě spáchání trestného činu

Ústavní soud se rozhodl, že v tomto a mnoha dalších případech poskytne ochranu legitimnímu očekávání. Toto očekávání definoval jako *š o očekávání určitého postupu orgánů ve veřejné moci, které bude odpovídat jednoznačnému obsahu právního řádu.* Díky aplikaci tohoto postulátu by ve výše popsaném případě měla česká republika vzniknout povinnost platit občanovi

Arménie starobní d chod. Vznik legitimního o ekávání je ov-em ipso facto spojen se znalostí právní úpravy, z níž ona legitimita vychází. Lze si tudíž položit otázku, zda znalosti právního řádu České republiky tohoto arménského ob ana dosahovaly takových kvalit, že se mohl oprávn ěn domnívat, že jeho nárok je opodstatn ěný. Jsem si jist, že tomu tak není.

Odhlédneme-li od p ípad ě právních vztah ě, u nichž je obvyklé, že jejich obsah právní laik skute ěn zná (zejména individuální právní akty ve ejného práva a smlouvy v právu soukromém), lze íct, že b ělný ob an nemá znalosti dostate ěné k tomu, aby mohl být nositelem legitimního o ekávání.

Kdo je tedy vlastn ě osobou, které legitimní o ekávání sv ědí? Po mém soudu je oním subjektem pouze právník, ale jen v p ípad ě, že je ú astníkem soudního ízení. Tato situace je ov-em, vzhledem k relativn ě malému po tu osob právn ě vzd laných, vcelku raritní.

Soud tudíž de facto neposkytuje ochranu legitimnímu o ekávání st flovatele, nýbrž jeho advokáta. Svým rozhodnutím autoritativn ě prohlá-uje, že jeho názor na ur ěitý problém (v daném p ípad ě na postup ě SSZ) je, nebo není právn ě od voditelný.

Nahlédneme-li v ěc z tohoto hlediska, dosp ějeme podle mého názoru k následujícím zji-t ěním:

Ústavní soud obhajuje své rozhodnutí tím, že díky tomu, že ve Sbírce zákon ě nebyla zve ejn ěna výpov ě dohody mezi ě SR a SSSR o sociálním poji-t ění, st flovatel nem ěl mořnost se s ní seznámit. To samoz ějm ě platí i pro jeho právního zástupce. Totoflný záv ěr ov-em nelze u ěnit, pokud jde o rozhodnutí Nejvy-řho soudu sp. zn. 30 Cdo 2353/98, na n ěž ve své replice odkazuje Nejvy-ří správní soud. Rozsudek nebyl uve ejn ěn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvy-řho soudu ě R, to jest v ti-t ěné podob ě a nelze tudíž po st flovateli spravedliv ě řádat, aby m ěl pov domost o jeho existenci. Jsem ov-em pevn ě p esv ěden, že tento nález byl do prvního m ěsíce roku 2005 uve ejn ěn v ASPI, ě jiném roz-ř eném systému právních informací a že o jeho existenci m ěl st flovatel v zástupce svého klienta informovat. Toto rozhodnutí je z mého pohledu ur ěující pro otázku legitimacy o ekávání st flovatele, protože dokazuje neexistenci právního titulu, o n ěž st flovatel opírá sv ěj nárok.

Samoz ějm ě lze namítnout, že judikatura není podle tuzemské doktríny pramenem práva, její zna ěný dopad na aplikaci práva a právní praxi v ěbec je ov-em nepopíratelný. Je prakticky nemořné najít rozhodnutí, které by se neopíralo o rozhodnutí jiné, o soudní praxi. Domnívám se tedy, že by bylo mořno uložit st flovateli (respektive jeho advokátovi) povinnost dokázat, že po n ěm nelze spravedliv ě řádat znalost tohoto judikátu (nap ěříklad proto, že řádný elektronický systém právních informací v dob ě podání řaloby nepouříval, nebo že systém,

který používal, daný judikát neobsahoval) a tím dolomit existenci svého legitimního o ekávání. ást rozhodnutí, na ní se Nejvyší správní soud odvolává, je totiž tak jasná, že nep ípou-tí řádnou dezinterpretaci a navíc je obsařena p ímo ve výroku rozsudku.

Pokud by snad n kdo považoval tento požadavek za p ílí-tvrdý, dovolím si zopakovat, že st řovatel neopírá sv j nárok o právní řád eské republiky, nebo je nesporné, že Dohoda, jíř se dovolává, byla v dob , kdy podal řalobu jíř p l roku neplatná. De facto mu tedy bude poskytováno pln ní z ve ejných prost edk bez právního d vodu.

Popisovaný nález tak rovn řiz eteln ukazuje pot ebu digitalizace pramen práva. Vzhledem k tomu, že v dne-ní dob pracuje právník zejména s elektronickými systémy právních informací, lze ozna it ustanovení § 3 odst. 1 zákona 309/1999 Sb. za nevyhovující.⁹⁸ Povařuje-li sou asný ministr spravedlnosti za jeden ze svých st řejních úkol elektronizaci justice, pak by m l jedním dechem dodávat řa Sbírky zákon ů. Myslím, že by bylo vhodné vytvo it oficiální elektronický systém právních informací a jeho obsah prohlásit za právn řávný stejn jako Sbírku zákon . Ta by pak m la p evzít úlohu jakési řpojistky ů pro p ípad nefunk nosti její elektronické podoby.

Ur it se najdou skeptici a k íklouni, kte í budou proti tomuto zám ru. Nabízí se totiž argument: řJak tento systém zabezpe it proti útok m hacker ? Nelze p ece vytvo it stoprocentn řbezpe ný ochranný systém. ů, který je naprosto oprávn ný. Já se v-ak domnívám, že jde o zbyte né obavy. Jednak proto, že existuje nep eberné mnořství institucí (obchodní spole nosti, ve ejná správa a dal-í), které t mto útok m stabiln odolávají a jednak proto, že pokud by byl n který z t chto atak ů řp -ný a do-lo by ke zm n ustanovení právního řádu, situace by se nijak neli-ila od sou asného stavu, kdy je ex lege pramenem práva jen tí-t ná Sbírka zákon .

2.5.2.6 Kritéria legitimního o ekávání v ízení o p iznání náhrady za nemajetkovou újmu⁹⁸

Na této ústavní stířnosti m nezaujalo ani tak meritum v ci, jímř je p iznání náhrady za psychické útrapy spojené s délkou ízení, ani argumentace Ústavního soudu, s níř se v podstat řztořl ují, ař na 2 my-řenky:

Ústavní soud totiž vzal za sv j argument M řstského soudu v Praze, že soudní ízení je vzhledem k zásad řústnosti mnohem více stresující, než řízení správní, jeř probíhá zpravidla písemn

⁹⁸ nález Ústavního soudu ze dne 6. ledna 2011, sp. zn. III.ÚS 1320/10

S tím nemohu souhlasit, nebo se domnívám, že míra psychického vypjetí jemu jsou účastníci řízení vystaveni je dána zejména podmínkami řízení, respektive tím, do jaké míry jeho výsledek ovlivní zainteresovaným život. Ostatně v tomto smyslu se Ústavní soud vyjadřuje o nich v odstavci výše v rámci výkladu § 31 zákona č. 82/1998 Sb. Například civilní řízení v bagatelní věci určitě nelze srovnávat se správním řízením, je-li mu pro podnikatele skončit vysokou pokutou, či odebráním podnikatelského oprávnění. Stresující budou jistě i řízení podle stavebního zákona a podobně. Je tedy potřeba hodnotit každý případ zvlášť, ve všech souvislostech a konsekvencích a vyhnout se jednostranné pauzalizaci, kterou nadto nelze používat jako argument.

Dále soud na konci bodu V. (pro něž jsou odstavce tak nedávného nálezu citovány, je mi záhadou) prohlásil, že k tomu aby rozhodnutí o náhradě nákladů řízení dosáhlo míry hodné ochrany prostřednictvím Ústavního soudu, musí být míra takového zásahu mnohem intenzivnější, než kdyby šlo o věc meritorní povahy a to navzdory tomu, že soud sám přiznává, že takovéto rozhodnutí mu může mít na život účastníků zásadní vliv.

Domnívám se, že takovýto argument nelze považovat za správný. Poruší totiž zásadu rovnosti a ochrany vlastnictví, vyplývající z čl. 1 a 11 Listiny základních práv a svobod. Stejně tak jako podmínkami řízení, je i náhrada nákladů řízení upravena zákony, respektive právním řádem. Není možné legitimní očekávání na náhradu nákladů soudního řízení prostě díky ústavního práva chránit méně, než jakýkoli jiný nárok majetkoprávní povahy s tím, že není podstatou řízení.

Nicméně, jak jsem řekl výše, vcelku považuji rozhodnutí soudu za správné a mám-li jej vztáhnout k legitimnímu očekávání, lze uzavřít, že jeho význam je následující:

Pokud jde o přiznání výše náhrady za psychickou újmu, lze říci, že a koliv existují kritéria, jimiž by se měl soud řídit, ať už jde o judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, českou judikaturu, či zákon č. 82/1998 Sb., projevuje se zde více než v jiných řízeních jedinečnost každého případu a proto je velmi obtížné, aby očekávání zmnožení majetku účastníka řízení dosáhlo takové opory v právu a tedy kvality, je-li by nesporně zasluhovala soudní, či ústavní právní ochrany.

2.5.2.7 K ochraně práv menšinových akcionářů při nuceném výkupu akcií a neplatnosti usnesení valné hromady⁹⁹

⁹⁹ nález Ústavního soudu ze dne 31. března 2011, sp. zn. I.ÚS 1768/09

Střovatel se jakořto minoritní akcionář v řízení před Ústavním soudem domáhal vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, na jehoř základ dořlo k nucenému přechodu akciř minoritních akcionářů na akcionáře hlavního. Jeho protiústavnost spatřoval zejména v tom, ře dořlo ke zkrácení lhůty ke svolání valné hromady z 30 dnř podle ustanovení § 184 odst. 4 obchodního zákoníku na 15 podle § 181 odst. 2 obchodního zákoníku. K tomuto kroku nebyl podle střovatele dán důvod, neboř tato valná hromada se nesvolává podle § 181 odst. 2, ale podle zvláštní úpravy obsařené v § 183i obchodního zákoníku. Navíc je tyto lhůty potřeba vykládat ve smyslu ochrany minoritních akcionářů.

Střovatel dále odkázal na bod 71 nálezu Ústavního soudu sp.zn. Pl.ÚS 56/05, z něhoř podle jeho názoru plyne, ře Ústavní soud považuje dohled České národní banky při nuceném výkupu akciř za podmínku jeho ústavnosti.

Návrh na přezkoumání přiměřenosti protiplnění podle § 183k obchodního zákoníku pak střovatel nepodal, navzdory tomu, ře s jeho výř nebyl spokojen, neboř jeho cílem nebylo získat za své akcie vyřř protiplnění, ale oprávněné nabytř jejich vlastnictví.

Vedleřř účastník, společnost UNIPLET Třebř, a.s. pak v řízení poukázala mimo jiné na to, ře střovatel byl v přebhu výkupu akciř naprosto neinný a vyslovením neplatnosti usnesení valné hromady by dořlo k zásahu práv do práv minoritních akcionářů, kteř by museli vrátit plnění nabytř v dobré víře.

Obecné soudy shodně zastávaly tentýř názor, přiměřeně se rozdrazily, ře intenzita zásahu do dobré víry stoupá s časem, jenř od squeeze outu uplynul. Dále pak byly toho míněny, ře lhůta pro svolání valné hromady podle § 183i obchodního zákoníku je v souladu s § 181 odst. 2 patnáctidenní, neboř je svolána na návrh akcionáře a takto svolanou valnou hromadu nelze považovat za hromadu řádnou. Toto stanovisko koneckonců vyslovil i Nejvyšřř soud v judikátu sp. zn. 29 Cdo 866/2007.

Z hlediska Ústavního soudu je tento případ kolizí ochrany vlastnického práva menšinových akcionářů a legitimního očekávání hlavního akcionáře.

S odkazem na svřdřivý nález sp. zn. Pl. ÚS 56/05 Ústavní soud zopakoval, ře právní řád nečiní členství minoritních akcionářů ve společnosti nedotknutelným, ale soudy jsou povinny ochránit právo akcionářů na spravedlivé ohodnocení jejich podřlu. To, ře cena akciř bude přiměřená, to jest přinejmenřím trřní, bylo v době vydání tohoto nálezu zajiřeno tím, ře ocenění prováděl nezávislý znalec (byř jmenovaný hlavním akcionářem) kontrolovaný Českou národní bankou a dále mořností soudního přezkumu. K projednávání věci nicméně dořlo jeřř před tím, neř byl dohled NB (respektive Komise pro cenné papřry) uzákoněn, ba

dokonce je třeba říci, že nebyl vydán náleží sp. zn. Pl. ÚS 56/05. Ústavní soud ovšem tvrdí, že obecné soudy neměly být rozpoznány, že právní úprava není ústavně konformní. Vzhledem k tomu, žeinnost znalce jako oceňování podílů menšinových akcionářů nebyla kontrolována nezávislou institucí, byla porušena ochrana vlastnického práva těchto akcionářů, zaručená čl. 111 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Zde si dovoluji uvést první z výtek k postupu Ústavního soudu.

Ústavní soud totiž kárá zejména Nejvyšší soud za to, že nerozpoznal protiústavnost právní úpravy, přitom jí ale sám dovozuje poměrně velmi komplikovaným způsobem. Ústava je předsps velmi abstraktní a je na Ústavním soudu, jak jej bude vykládat a komu a jakou mírou ochrany na jejím základě státní orgány přizná. Přitom nelze pominout, že jeho výklad je často podrobován kritice nejen laické, ale i odborné veřejnosti. Domnívám se, že je velmi pohodlné a do značné míry nekorektně peskovat obecné soudy za to, že mají jiný názor než soud Ústavní a odvolávat se přitom na náleží sp. zn. Pl. ÚS 56/05, který v době rozhodování obecných soudů neexistoval. Argument uvedený v b. 27, totiž, že jíř Městský soud v Praze měl zohlednit zařlenění obligatorního dohledu NB do právního řádu, považuji za naprosto zcestný, nebo pokud by tak učinil, šlo by o flagrantní případ retroaktivity v neprospěch nejen akcionářů majoritního, ale i ostatních akcionářů minoritních.

Mimoto zastávám názor, který v b. 11 vyjádřil i vedlejší účastník řízení, totiž že z náleží sp. zn. Pl. ÚS 56/05 nevyplývá, že by absence dohledu NB zakládala protiústavnost squeeze outu.

Vzhledem k omezenému rozsahu této práce jen ve stručnosti uvedu, na čem svěřím názor zakládám. Pro bližší prostudování odkazuji na samotný náleží, zejména jeho část vymezenou body 65-71:

1. Ústavní soud tvrdí, že samotná existence dohledu NB by nebyla dostatečným garantem ochrany vlastnického práva minoritních akcionářů a tím i ústavnosti právní úpravy, pokud by zde nebyla možnost soudního přezkumu jejího rozhodnutí. Navíc je potřeba vzít v potaz, že dohled nad výkupem kótovaných cenných papírů byl zákonem č. 104/2008 Sb. zrušen.
2. To, žeinnost znalce je hrazena hlavním akcionářem nemůže být argumentem neobjektivnosti znalce, nebo obdobně by mohlo být namítáno v případě, že by byla hrazena minoritními akcionáři. Znovu je potřeba zdůraznit, že roli nezávislého garanta hraje soud. Jestliže tedy Ústavní soud v nyní projednávané věci tvrdí, že dohled NB je podmínkou ústavnosti, zneuctívá svého postavení a dopouští se autentického výkladu svého rozhodnutí.

Ústavní soud vyvozuje porušení práv zaručených ústavním pořádkem z toho, že kompenzace za zbavení vlastnického práva minoritních akcionářů nebyla dostatečná. Zde

bych rád upozornil na to, že sám st flovatel nevyužil možnosti dané mu § 183k obchodního zákoníku a jeho právo na soudní p ezkum vý-e proti pln ní tím zaniklo. Sám st flovatel to zd vodnil tím, že jeho cílem není získat ekvivalentní protipln ní, ale op tovné nabytí vlastnictví k jeho akciím. Ústavní soud tak dle mého názoru poskytuje svou argumentací ochranu právu, k jehož ochran st flovatel nevyužil v-ech zákonných prost edk .

Na druhou stranu za zajímavý považuji argument, že ochrana dobré víry t etích osob prakticky znemož ňuje, aby soud ru-íl usnesení valné hromady. Nelze neř souhlasit s tím, že nemožnost, respektive faktická neú innost soudního p ezkumu nejen v této v ci, by byla díky zn ní l. 36 Listiny základních práv a svobod protiústavní. Z mého úhlu pohledu by se v-ak dot ené osoby nemohly ochrany dobré víry dovolávat, jen pokud by st flovatel jednal již v pr b hu nuceného výkupu. Jeho ne innost zp sobila, že obecné soudy musely vzít v potaz to, do jaké míry by zru-ení usnesení valné hromady zasáhlo do vlastnických práv dot ených osob, a správn ochranu zájm m st flovatele nep iznaly.

Stejn ostatn jednal i Ústavní soud, jenž nakonec rozhodl v tom smyslu, že absencí dohledu NB (sic!) sice v daném p ípad do-šo k poru-ení ústavního po ádku, nicmén s ohledem na délku ízení, a tedy zájem právní jistoty dot ených osob, rozhodnutí obecných soud nezru-í, ale pouze deklaruje protiústavnost jejich postupu, d sledkem ehofl by v dal-ích ízeních m lo být postupováno tak, jako by Ústavní soud rozhodnutí obecných soud zru-íl.¹⁰⁰

Použitou právní konstrukci považuji za škorunuø tohoto nálezu. Ústavní soud opakovan judikuje, že jeho posláním je mimo jiné zasahovat proti formalistickému výkladu práva, p i emfl d raz klade na to, aby výklad práva sm oval k napln ní spravedlnosti. Podle mého názoru m l Ústavní soud 2 možnosti, jak se s ústavní stíffností vypo ádat:

1. Jestliže Ústavní soud do-el k záv ru, že bylo poru-eno vlastnické právo st flovatele, m l poskytnout ochranu jeho zájm m tak, aby co nejmén zasáhl do práv zú astn ných osob a to nap íklad tím, že by obecným soud m poskytl návod, jak spravedliv v tomto p ípad ur it cenu akcií a uloflit majoritnímu akcioná i doplacení p ípadného rozdílu.¹⁰¹ Tím by dle mého názoru byl eliminován negativní dopad neexistence dohledu eské národní banky

¹⁰⁰ Zden k Kühn hovo í o problematice takzvané *incidentní retrospektivity* p sobení judikatury a p ípadech, kdy jsou z ní opodstatn é výjimky. Jde zejména o situaci, kdy by aplikace nov vydaného rozhodnutí byla p íli-velkým zásahem do legitimního o ekávání ú astník ízení, kte í postupovali v souladu s p edcházející judikaturou. Míru legitimního o ekávání je t eba váflit pro kařdý p ípad individuáln a bude odvislá zejména od toho, jak dlouho a do jaké míry bylo p edcházející rozhodnutí praxí i jurisprudencí akceptováno.

KŮHN, Zden k. Ústavní soud k intertemporalit judikatorních zm n. *Jurisprudence*, 2010, ro . 19, . 8, s. 32-39

¹⁰¹ Inspirovat by se mohl nap íklad lánkem ZIMA, Petr. Vývoj rozhodování Ústavního soudu ve v cech vyvlast ování investic v akciových spole nostech, *Právní rozhledy*, 2005, ro . 13, . 22, s. 823-830

S tímto výsledkem řízení bych se sice nebyl zcela s to ztotožnit, ale považoval bych jej alespoň za logické vyústění řízení, vzhledem k argumentům, na nichž Ústavní soud své rozhodnutí vystavil.

Otázkou je, zda by něco takového bylo možné vzhledem k tomu, že předem tímto řízením před obecnými soudy nebyla otázka spravedlivé náhrady za zbavení vlastnictví akcií, ale prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady. Obecné soudy by tudíž přesto byly žalobní návrh stávatele a jednaly by v rozporu s § 153 občanského soudního řádu.

Obecně lze myslím říci, že vzhledem k existenci § 183i obchodního zákoníku a úřadu, jehož cílem ústavní stížností dosáhnout, bojoval stávatel předem ztracený boj.

2. Ústavní soud měl stížnost zamítnout a ufl proto, že by se ztotožnil s názorem Nejvyššího soudu, nebo z důvodu ochrany legitimního očekávání těchto osob.

Ústavní soud ale zvolil taktiku, a podle mého mínění naprosto nejhorší, možnost a totiž tu, že stávateli sice dal zapravdu, ale přesto ochranu jeho práv nepřeskytl. Domnívám se, že tímto postupem nejen že porušil princip ochrany legitimního očekávání, ale dokonce, by rozhodnutím v dané věci vydal, materiálně porušil zákaz odepření spravedlnosti.

3. Závěr

3.1 Hodnocení judikatorní činnosti Ústavního soudu

O tom, že ochrana legitimního očekávání rozhodně není okrajovým aspektem právního státu, svědčí jednak jeho začlenění do Společného referenčního rámce evropského smluvního práva¹⁰² a jednak jeho zachycení v § 13 nového občanského zákoníku. Ústavní soud však tento institut používá především diskutabilním způsobem a to takovým, který je do určité míry charakteristický pro jeho rozhodovací činnost obecně. Ústavní soud má totiž tendenci vyhýbat se exaktním definicím neurčitých právních pojmů¹⁰³ a plodem jeho úsilí bývají definice, které místo jednoho neurčitého pojmu obsahují abstrakcí víc. Tato jistě neochota sebeomezení při rozhodovací činnosti je na jednu stranu ospravedlnitelná tím, že dává Ústavnímu soudu možnost pružně reagovat na společenské změny, na stranu druhou má ale velmi negativní dopady na předvídatelnost rozhodnutí a legitimního očekávání ústavníků.

Je nesporné, že pojem legitimního očekávání v sobě imanentně obsahuje celou řadu proměnných, které určují jeho intenzitu a Ústavní soud by měl určit míru jejich relevance. Pomocí analýzy výše popsaných judikátů jsem dospěl k následujícím zjištěním:

1. Právní titul, o němž se legitimního očekávání stává nositelem, není pro Ústavní soud relevantní.

Jinými slovy Ústavní soud nerozlišuje, zda očekávání vyplývá z judikatorní činnosti, právního předpisu či faktického stavu.

2. Pro Ústavní soud není podstatné, kdo je subjektem legitimního očekávání.

Tedy nesejde na tom, zda jde o fyzickou či právnickou osobu a podobně.

3. O legitimním očekávání se lze opírat pouze ve veřejnoprávních vztazích.

4. Ústavní soud nepoužívá pro osobu nositele legitimního očekávání fikci občanského práva.

Každý případ naopak posuzuje individuálně.

5. Intenzita legitimního očekávání stoupá v úměrnosti.

6. Existují oblasti práva i společenského života s tak nestálými poměry, že vyloučení vznik legitimního očekávání.

Jde o ta právní odvětví, jejichž předpisy bývají často novelizovány (právo sociálního zabezpečení, právo finanční a podobně) a společenské vztahy ekonomické a tržní.

7. Legálnost právního titulu není nezbytnou podmínkou vzniku legitimního očekávání.

¹⁰² PELIKÁNOVÁ: *Morální aspekty práva*, s. 41

¹⁰³ Viz samotná definice legitimního očekávání vytvořená Ústavním soudem, otázka podmínek pro vyhlášení stavu legislativní nouze, i v širším vymezení podmínek přezkoumatelnosti v cíli Ústavním soudem (například nález Ústavního soudu ze dne 30. června 2004, sp. zn. III.ÚS 321/03)

Praktický význam principu ochrany legitimního očekávání spatřuji ve 2 oblastech:

1. Dokáže zamezit negativním dopadům plynoucím z nepředvídatelných změn právní úpravy i judikatury na postavení účastníků právních vztahů.
2. Slouží jako pojistka proti nestandardnímu i protiprávnímu chování a zvláště orgánů veřejné moci.

Tato nesporná pozitivní ověření ve výsledku degraduje to, čeho se Ústavní soud nezděrá p řiznat ochranu i legitimnímu očekávání, které nemá oporu v právním řádu. Tento postoj, mimochodem odporující čl. 1 odst. 1 a čl. 90 Ústavy, je samozřejmě naprosto neobhajitelný, zcestný a ve vztahu k legitimnímu očekávání přímo kataklyzmatický. V jeho důsledku si účastník nemůže udělat reálnou představu o šanci na úspěch ve věci, bez ohledu na to, na jak pádných argumentech svůj nárok zakládá.

Dovedeno ad absurdum si dovedu představit, že Ústavní soud jednoho dne zruší rozsudek Nejvyššího soudu vynesený nad masovým vrahem, pokud tento napřiklad prokáže, že legitimně předpokládal, že na něj nedopadá osobnost trestního zákoníku

V rukou Ústavního soudu se tak princip ochrany legitimního očekávání, tento bezpečnostní zámeček demokracie, mění v paklí chaosu.

3.2 Směrování dalšího výzkumu

Provedená zjištění mne nutí ptát se po legitimitě soudní moci i osob soudců a dále, zda je Ústavní soud orgánem odborným, i politickým a do jaké míry? Dále zda jsou v České republice moc zákonodárná, výkonná a soudní skutečně vyvážené, nebo má některá z nich nad ostatními vrchu a v neposlední řadě, zda lze vůbec legitimní očekávání opírat o tak abstraktní předpisy, které tvoří českou Ústavu nebo zda je zdrojem legitimního očekávání spíše judikatura Ústavního soudu?

Zatímco na poslední otázku lze dle mého názoru odpovědět tak, že legitimní očekávání se opírá zejména o rozhodovací činnost Ústavního soudu, ostatní by mělo být předmětem dalšího výzkumu.

BIBLIOGRAFIE

I. Diplomové práce

Knihní publikace

HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, 1449 s.

ZATLOUKAL, Tomáš. *Daňová kontrola v různých souvislostech*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2011. 333 s.

KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, 1696 s.

KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Obanské právo hmotné* 1. 4. vydání. Praha: ASPI, 2005, 524 s.

KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 1. vydání. Dobruška: Alenka, 2002. 784 s.

PUTNA, Mojmír. In DRÁPAL, Ljubomír. BUREŠ, Jaroslav a kol. *Obanský soudní řád I,II*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, 3344 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. 785 s.

Odborné články

HRABÁK, Jan. Legitimní oekávání a zákaz p ekvapivých rozhodnutí. *Právní rádce*, 2009, CHYBÍ RO NÍK, . 4, s. 49-56

LANGÁTEK, Tomáš. Ochrana legitimního oekávání v judikatu e Ústavního soudu. In NECKÁ , Jan. a kol. (ed.) *Dny práva*. Brno: Masarykova Univerzita, 2008. s. 1852-1860

BARTO , Michal. Legitimní oekávání v ústavn právních vztazích. In MALACKA, Michal. (ed) *Monseho olomoucké právníké dny 2007*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právníká fakulta, 2008, s. 251-258

TELEC, Ivo. Poctivost a d v ra, dobrá víra, dobré mravy, ve ejná morálka a ve ejný po ádek. *Právní rozhledy*, 2011, ro . 19, . 1, s. 1-6.

HANUŠ, Libor. K mí e závaznosti soudní judikatury. *Právní rozhledy*, 2007, ro . 15, . 16, s. 575-582

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Linde, 2006, 729 s.

CHALUPA, Luboš. Právní význam judikatury. *Bulletin advokacie*, 2011, ro . 18, . 6, s. 25

BOBEK, Michal. O od vod ování soudních rozhodnutí. *Právní rozhledy*. 2010, ro . 18, . 6, s. 204-211

VARVA OVSKÝ, Pavel. K rozsahu ochrany majetkových práv podle Úmluvy o ochran lidských práv a základních svobod a k zákazu retroaktivity právních norem. *Právní fórum*, 2005, ro . 2, . 3, s. 25-27

- SVOBODA, Karel. Odměna exekutora v judikatu Ústavního soudu. *Jurisprudence*, 2010, ro. 19, č. 6, s. 26-29
- SVOBODA, Karel. K soudcovské normotvorbě při rozhodování o nákladech exekuce. *Právní rozhledy*, 2011, ro. 19, č. 14, s. 498-501
- SVOBODA, Karel. Zjevně nespravedlivé náklady řízení v judikatu Ústavního soudu. *Jurisprudence*, 2011, ro. 20, č. 3, s. 3-6
- GOJOVÁ, Jiřina. K legitimnímu oekávání banky na úhradu hotových výdajů soudnímu exekutorovi. *Právní fórum*, 2011, ro. 8, č. 6, s. 280-281
- HRUBÝ, Rudolf. PÍSEK, Jiří. Restituční teka ve světlemovém rozsudku Nejvyššího soudu ČR. *Bulletin advokacie*, 2008, ro. 15, č. 7-8, s. 39-44
- KŘÍŽ, Jakub. Restituovat, nebo ne? Poznámky k legitimnímu oekávání církevních subjektů. *Právní rozhledy*, 2012, ro. 20, č. 6, s. 197-204
- JÄGER, Petr. Píslib zákonodárce přijmout restituční zákon v judikatu Ústavního soudu. *Jurisprudence*, 2010, ro. 19, č. 2, s. 3-10
- BOUČKOVÁ, Pavla. Prolomení blokačního paragrafu: Babylónská v řízení Ústavního soudu. *Jurisprudence*, 2011, ro. 20, č. 4, s. 16-23
- PELIKÁNOVÁ, Irena. Morální aspekty práva a právní interpretace. *Bulletin advokacie*, 2010, ro. 17, č. 10, s. 35-42
- KOLMAN, Petr. Maximální zdrženlivost - aneb krátká poznámka k dlešitému nález Ústavního soudu ČR. *Právní rádce*, 2011, ro. 19, č. 5, s. 54
- SYLLOVÁ, Jindřiška. K nález Ústavního soudu týkajících se legislativní nouze. *časopis pro právní vědu a praxi*, 2011, ro. 19, č. 3, s. 249-258
- SMEJKALOVÁ, Terezie. Právní věty a ratio decidendi. *Jurisprudence*, 2012, ro. 21, č. 5, s. 3-8
- BERTL, Marija. Ústavní aspekty eské regulace squeeze-outu. *Jurisprudence*, 2008, ro. 17, č. 3, s. 8-14
- ZIMA, Petr. Freeze-out, *Právní rozhledy*, 2012, ro. 20, č. 20, s. 710-712
- KÜHN, Zdeněk. Ústavní soud k intertemporalitě judikatorních změn. *Jurisprudence*, 2010, ro. 19, č. 8, s. 32-39
- ZIMA, Petr. Vývoj rozhodování Ústavního soudu ve věcech vyvlastňování investic v akciových společnostech, *Právní rozhledy*, 2005, ro. 13, č. 22, s. 823-830

Judikatura

nález Ústavního soudu ze dne 14. října 2010, sp. zn. I. ÚS 2025/10
nález Ústavního soudu ze dne 30. listopadu 2010, sp. zn. I.ÚS 2278/10
nález Ústavního soudu ze dne 25. ledna 2011, sp. zn. II.ÚS 3230/10
nález Ústavního soudu ze dne 10. května 2006 sp.zn. I.ÚS 505/05
nález Ústavního soudu ze dne 27. září 2006, sp. zn. I.ÚS 474/06
nález Ústavního soudu ze dne 7. března 2007, sp. zn. I.ÚS 459/06
nález Ústavního soudu ze dne 9. prosince 2007, sp. zn. I.ÚS 1126/07
nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2006, sp. zn. IV.ÚS 763/05
nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2009, sp. zn. I.ÚS 663/06
nález Ústavního soudu ze dne 26. ledna 2010, sp. zn. II.ÚS 2755/08
nález Ústavního soudu ze dne 21. října 2008, sp. zn. III.ÚS 1226/08
nález Ústavního soudu ze dne 23. března 2010, sp. zn. I.ÚS 3336/09
nález Ústavního soudu ze dne 20. prosince 2010, sp. zn. I.ÚS 2278/10
nález Ústavního soudu ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. II.ÚS 635/09
nález Ústavního soudu ze dne 6. srpna 2008, sp. zn. II.ÚS 2742/07
nález Ústavního soudu ze dne 17. října 2008, sp. zn. II.ÚS 519/08
nález Ústavního soudu ze dne 11. listopadu 2003, sp. zn. IV. ÚS 525/02
nález Ústavního soudu ze dne 17. června 2008, sp. zn. II.ÚS 531/06
nález Ústavního soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. II.ÚS 543/11
nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl.ÚS 9/07
nález Ústavního soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. I.ÚS 2166/10
nález Ústavního soudu ze dne 31. srpna 2011, sp. zn. I.ÚS 562/09
nález Ústavního soudu ze dne 12. srpna 2009, sp. zn. I.ÚS 385/07
nález Ústavního soudu ze dne 13. ledna 2010, sp. zn. I.ÚS 2443/08
nález Ústavního soudu ze dne 10. září 2010, sp. zn. Pl.ÚS 12/10
nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2011, sp. zn. Pl.ÚS 17/10
nález Ústavního soudu ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. Pl.ÚS 53/10
nález Ústavního soudu ze dne 23. ledna 2008, sp. zn. I.ÚS 676/07
nález Ústavního soudu ze dne 23. dubna 2008, sp. zn. Pl.ÚS 2/08
nález Ústavního soudu ze dne 14. září 2010, sp. zn. Pl.ÚS 34/09
nález Ústavního soudu ze dne 12. května 2011, sp. zn. I.ÚS 3571/10
nález Ústavního soudu ze dne 7. dubna 2004, sp. zn. Pl.ÚS 2/02
usnesení Ústavního soudu ze dne 20. listopadu 2007, sp. zn. II.ÚS 755/06

nález Ústavního soudu ze dne 10. května 2006, sp. zn. I.ÚS 156/05
 nález Ústavního soudu ze dne 3. prosince 2007, sp. zn. I.ÚS 544/06
 nález Ústavního soudu ze dne 2. srpence 2008, sp. zn. II.ÚS 274/06
 nález Ústavního soudu ze dne 20. února 2007 sp. zn. III.ÚS 558/06
 nález Ústavního soudu ze dne 31. ledna 2008 sp. zn. IV.ÚS 814/06
 nález Ústavního soudu ze dne 27. března 2008, sp. zn. Pl.ÚS 56/05
 nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2009, sp. zn. I.ÚS 420/09
 nález Ústavního soudu ze dne 6. ledna 2011, sp. zn. III.ÚS 1320/10
 nález Ústavního soudu ze dne 31. března 2011, sp. zn. I.ÚS 1768/09
 nález Ústavního soudu ze dne 30. června 2004, sp. zn. III.ÚS 321/03

Právní předpisy

zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
 zákon č. 99/1963Sb., občanský soudní řád
 zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník
 zákon č. 87/1991 Sb. o mimosoudních rehabilitacích
 zákon č. 229/1991Sb. o právu
 zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu poslanecké sněmovny
 zákon č. 96/1993 Sb. o stavebním spojení
 zákon o vlastnictví bytů č. 72/1994 Sb

Internetové zdroje

NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu [online]. Dostupné na
 <<http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>>.
 GERLOCH, Aleš. *Soudy mají právo vykládat, ne tvořit* [online]. *pravnicaradce.ihned.cz*,
 26.1.2012 [cit. 27. dubna 2013]. Dostupné na <<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-54519560-soudy-maji-pravo-vykladat-ne-tvorit>>.
Sněmovní tisk 785/0 VI. novela trestního řádu [online]. Poslanecká sněmovna parlamentu
 České republiky, [cit. 18. dubna 2013]. Dostupné na
<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=785&CT1=0>
 HAD. *V Česku uflpomáhá a chrání méně než 40 tisíc lidí* [online]. *ceskatelevize.cz*, 7.
 listopadu 2011 [cit. 1. dubna 2013]. Dostupné na
 <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/142160-v-cesku-uz-pomaha-a-chrani-mene-nez-40-tisic-lidi/>>.

KÜHN, Zdeněk. *Právní výtý- as na změnu?!* [online]. Jinepravo.blogspot.cz 4. prosince 2006 [cit. 20. března 2013]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2006/12/prvn-vty-as-na-zmnu.html>>

II P íloh

Internetové zdroje

MPSV. *Platy 2011: Kromě uitelů vyhráli i soudci a policisté* [online]. mpsv.cz, 24. září 2010 [cit. 1. května 2013]. Dostupné na <<http://www.mpsv.cz/cs/9530#hlavicka>>.

[online]. czso.cz, 15. dubna 2013 [cit. 1. května 2013].

Dostupné na <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace>.

VOKŠAY, Marek. *Destrukce Policie ČR aneb stane se "Divoký střed Evropy" realitou?* [online]. blog.idnes.cz, 9. října 2012 [cit. 20. dubna 2013]. Dostupné na <

<http://voksay.blog.idnes.cz/c/292804/Destrukce-Policie-CR-aneb-stane-se-Divoky-stred-Evropy-realitou.html>>

TK, *Vláda schválila návrhíkem navržené podmínky policistů pro rok 2013* [online]. 12. září 2012 [cit. 20. dubna 2013]. Dostupné na

<http://www.ceskenoviny.cz/domov/vlada/zpravy/vlada-schvalila-cervickem-navrzene-pocty-policistu-pro-rok-2013/839447>

MV ČR, *Mezinárodní komparativní studie o policejních sborech*. [online]. mvcr.cz, 30.

května 2012 [cit. 1. dubna 2013]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-komparativni-studie-o-policejnich-sborech.aspx>>.s. 18

Abstrakt

Tato práce se prostřednictvím analýzy jednotlivých rozhodnutí zabývá tím, jak Ústavní soud ve své judikatuře aplikuje princip legitimního očekávání. Snahou je o teoretické vymezení tohoto principu a jeho odlišení od principů příbuzných. Dále obsahuje zamyšlení nad rolí judikatury a Ústavního soudu, jeho pozicí a pravomocemi v rámci českého soudnictví. Upozoruje na klady popisovaného principu a varuje před možnými důsledky jeho nesprávného použití.

Summary

The thesis deals with the application of the legitimate expectation principle via analysis of single decisions of the Constitutional court. It tries to make a theoretical definition of the principle and its distinction from some relative principles. Further it contains thought over a role of the judiciary and the Constitutional court, its position and powers within the frame of the Czech judiciary. It calls attention to some positives of the described principle and alerts to the consequences of improper application.

Klí ová slova

Ústavní soud, judikatura, právní principy, legitimní očekávání, soudnictví, soudní moc, předvídatelnost práva, právní v da, právo na spravedlivý proces, Evropský soud pro lidská práva

Key words

Constitutional court, legal principles, legitimate expectation, judiciary, judicial power, predictability of the law, jurisprudence, the right to a fair trial, European Court of Human Rights